№ 4. ВТОРНИКЪ, 12 ЯНВАРЯ, 1860. WTOREK, 12 STYCZNIA.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія плотится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA URZĘDOWA.

„KURYER WILENSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

Содержаніе: *Внутреннія извѣстія:* Высочайшія награды.—Высочайшій указъ о сохранныхъ вкладахъ.—Вильно: 6 января.—Открытіе училища для приходящихъ дѣвицъ.— Годовое собраніе Вил. археолог. коммиссіи.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе.— Папа и Конгрессъ.—Италія.—Франція.—Англія.— Австрія.— Пруссія.— Германскій союзъ. — Испанія.—Восточная Индія.— Кохинхина.— Телеграфныя депеши.

Литературный отдѣлъ: Путешествіе по Замковой улицѣ въ Вильнѣ,—*Павла Кукольника.*— Стихотвореніе:— къ Остробрамской Божіей Матери,—*Коротынскаго.*— Мокроновскій—Ю. Бартошевича.—Мѣстное обозрѣніе. Всеобщее обозрѣніе. Выдержки изъ періодическихъ изданій. — Библіографическія свѣдѣнія. Письма: изъ Лондона, Познани, Гродна и Могилева..— Объявленія.— Вил. дневникъ.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 1 января.

Высочайшій указъ данный придворной конторѣ: „Губернскихъ предводителей дворянства: Виленскаго, дѣйствительнаго статскаго совѣтника Александра *Домейко* и Гродненскаго, Коллежскаго совѣтника Каликста *Оржешко,* Всемилостивѣйше пожаловали Мы: перваго въ званіе каммергера, а послѣдняго въ званіе камеръ-юнкера Двора Нашего.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„*АЛЕКСАНДРЪ.*“

Въ С.-Петербургѣ Января 1 дня 1860 г.

Въ именномъ Его Императорскаго Величества Высочайшемъ указѣ данномъ правительствующему сенату, въ 26-й день декабря 1859 г. за Собственноручнымъ Его Величества подписаніемъ, изображено:

»Указомъ Нашимъ 1 сентября 1859 г. повелѣно: пріемъ частныхъ вкладовъ въ государственныхъ банковыхъ установленіяхъ сохранить до 1 января 1860 г.; продолженіе же пріема, по истеченіи сего срока, предоставить дальнѣйшимъ соображеніямъ.

Нынѣ производство ссудъ изъ заемнаго банка, сохранныхъ казенъ и приказовъ общественнаго призрѣнія окончательно прекращено, что лишаетъ ихъ возможности предоставить производительное употребленіе ввѣряемымъ имъ капиталамъ; коммерческому же банку напротивъ предстоитъ новое устройство, въ слѣдствіе котораго обороты онаго примутъ большіе, противъ настоящихъ, размѣры.

Вслѣдствіе сего повелѣваемъ:

1) Прекратить съ 1 января 1860 г. пріемъ процентныхъ вкладовъ въ заемномъ банкѣ, сохранныхъ казнахъ и приказахъ общественнаго призрѣнія, предоставя симъ послѣднимъ принимать однѣ апелляціонныя суммы, на прежнемъ основаніи.

2) Коммерческому банку и его конторамъ разрѣшить пріемъ частныхъ вкладовъ до 1 іюля 1860 года на основаніяхъ, постановленныхъ указомъ Нашимъ 1 сентября, т. е. съ платежемъ 2% въ годъ, безъ начисленія сложныхъ процентовъ, по истеченіи же сего срока, пріемъ вкладовъ допустить по правиламъ, какія будутъ установлены въ самомъ уставѣ банка.

3) Пріемъ судебныхъ и казенныхъ вкладовъ, равно капиталовъ, составляющихъ принадлежность частныхъ лицъ, но состоящихъ въ вѣдѣніи правительственныхъ мѣстъ, а также принадлежащихъ какимъ либо сословнымъ обществамъ или правительственнымъ учрежденіямъ, монастырямъ, церквамъ и проч., допустить съ 1 января 1860 года, впредь до особаго о сихъ вкладахъ положенія, только въ коммерческомъ банкѣ и его конторахъ, съ производствомъ процентовъ или безъ производства оныхъ, смотря по роду капитала и на основаніи утвержденнаго Нами 29 іюня 1859 г. мнѣнія государственнаго совѣта, а также ст. 83 устава общественнаго призрѣнія; но во всякомъ случаѣ безъ начисленія сложныхъ процентовъ.

4) Поступающіе въ присутственныя мѣста билеты банковыхъ установленій и другія кредитныя бумаги, представляемыя по судебнымъ дѣламъ въ обезпеченіе исковъ и по другимъ случаямъ, равно денежныя суммы менѣе 30 руб. и такіе капиталы, которымъ, по краткости остающагося до возврата ихъ времени, или по отдаленности кредитнаго установленія, не приходилось бы оставаться въ

Treść. *Wiadomości krajowe*: Najwyższe nagrody.— Najwyższy ukaz o depozytach.— Wilno: 6-ty stycznia.—Otwarcie szkoły dla przychodzących panien.—Doroczne posiedzenie towarzystwa archeologicznego.

Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.— Papież i Kongres.—Włochy.— Francja.— Anglja.— Austrja.— Prussy.— Związek niemiecki.— Hiszpanja.—Indje wschodnie.—Kochinchina.—Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Podróż po ulicy Zamkowéj w Wilnie,—przez *Pawła Kukolnika.*—Do najświętszéj PannyOstrobramskiéj,—*Korotyńskiego.*— Mokronoski,— *Bartoszewicza.*— Przegląd miejscowy.—Przegląd wszechstronny.—Przegląd pism czasowych.—Wiadomości Bibliograficzne.—Korrespondencje: z Londynu, Poznania, Grodna i Mohylewa— Ogłoszenia.— Dziennik Wileński.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 1 stycznia.

Najwyższy rozkaz dzienny do kantoru dworu: Marszałków gubernialnych, Wileńskiego, rzeczywistego radzcę stanu Alexandra *Domejkę*, i Grodzieńskiego, radzcę kollegialnego Kalliksta *Orzeszkę*, Najmiłościwiéj mianowaliśmy: pierwszego, szambelanem, a ostatniego kamer-junkrem dworu Naszego.

Na oryginale własną Jego Cesarskiej Mości ręką podpisano:

«*ALEXANDER.*»

Dan w Petersburgu, 1-go stycznia 1860 r.

W imiennym Jego Cesarskiej Mości Najwyższym ukazie, danym Rządzącemu Senatowi w d. 26 grudnia 1859 roku z własnoręcznym Cesarza Jego Mości podpisem, wyrażono:

«Ukazem Naszym 1-go września 1859 r. rozkazano: lokaty prywatne w bankowych urządzeniach państwa przyjmować do 1 stycznia 1860 r., dalsze zaś przyjmowanie po upływie tego zakresu, zostawić do uwagi późniejszéj.

Obecnie wydawanie pożyczek tak z banku pożyczkowego, jako też z kass zachowawczych i urzędów opieki powszechnéj ostatecznie ustało, co pozbawia je możności korzystnego użycia powierzanych im kapitałów; gdy tymczasem bank handlowy oczekuje nowéj organizacji, która obrótom jego w porównaniu do dzisiejszych nada większe rozmiary.

W skutek tego rozkazujemy:

1) Od 1 stycznia 1860 roku, nie przyjmować lokat na procenta w banku pożyczkowym, kassach zachowawczych i urzędach opieki powszechnéj, zostawując tym ostatnim przyjmowanie jedynie summ appelacyjnych, na prawach dotychczasowych.

2) Bankowi handlowemu i jego biórom pozwolić przyjmować lokaty prywatne do 1 lipca 1860 roku na zasadach ukazem Naszym 1 września ustanowionych, to jest z płaceniem 2 % na rok, bez liczenia procentów od procentów; po upływie zaś tego terminu, lokaty przyjmować na zasadzie, jakie w saméj ustawie banku będą przepisane.

3) Przyjmowanie lokat sądowych i skarbowych, oraz kapitałów stanowiących własność osób prywatnych, lecz zostających w zawiadywaniu władz rządowych, jako też należących do jakichkolwiek stowarzyszeń lub zakładów rządowych, klasztorów, kościołów i t. d., pozwolić od 1 stycznia 1860 roku, do czasu wydania osóbnéj o tych lokatach ustawy, tylko w banku handlowym i jego biórach, z płaceniem procentów lub bez płacenia takowych, stosownie do rodzaju kapitału i na zasadzie utwierdzonéj przez Nas 29 czerwca 1859 roku opinji rady państwa, oraz art. 83 ustawy opieki powszechnéj; w każdym atoli razie bez naliczania procentów od procentów.

4) Postępujące do władz sądowych bilety zakładów bankowych i inne papiery kredytowe, w sprawach procentowych na zabezpieczenie poszukiwań i innych powodów składane, jako też summy pieniężne mniéj niż 30 rub. wynoszące i kapitały takie, które,bądź ze względu na krótkość czasu pozostającego do ich powrótu, bądź też z powodu odległości zakładu kredytowego, w banku handlowym lub jego biórze nie mogłyby zostawać dłużéj nad trzy miesiące, pozwolić władzom sądowym, nie wnosząc na schowanie lub procentowa-

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе).

На правой сторонѣ улицы, начиная отъ оставленнаго нами строенія до узкаго переулка, именуемаго Скоповкою, а на лѣвой отъ самаго начала ея до Бернардинскаго переулка, построены каменные дома принадлежащіе Виленскому капитулу, который кромѣ того имѣетъ еще на Замковой улицѣ три дома, по другой сторонѣ переулка.—Въ одномъ изъ этихъ домовъ на углу улицы и Бернардинскаго переулка помѣщена Римско-Католическая духовная Консисторія;— прочіе находятся во владѣніи членовъ капитула. Каждый Виленскій прелатъ и каноникъ, съ давняго времени, пользуются благодѣтельнымъ преимуществомъ, по которому при вступленіи въ свое званіе получаютъ въ пожизненное владѣніе одинъ изъ капитульныхъ домовъ, съ котораго доходы поступаютъ въ ихъ безотчетное распоряженіе. Такимъ образомъ дома находящіеся на лѣвой сторонѣ улицы отданы членамъ капитула ксендзамъ Важинскому, Бовкѣвичу, Менюэ, а на правой Вроблевскому, Жишковскому и Маркѣвичу. Домъ отданный прелату Жишковскому до сихъ поръ носитъ названіе дома Дмоховскаго, потому что долгое время принадлежалъ покойному митрополиту Дмоховскому, когда онъ былъ членомъ Виленскаго капитула.—Въ 1832 году совершилось въ этомъ домѣ ужасное происшествіе, не смотря на то, что въ то время жилъ въ немъ б. Виленскій военный губернаторъ князь Долгоруковъ, и что по этому случаю у воротъ всегда находились часовые. На дворѣ во 2-мъ этажѣ занималъ нѣсколько комнатъ родной братъ б. митрополита, писарь Эдукаціонной Коммиссіи Дмоховскій, человѣкъ пріобрѣвшій общее уваженіе кротостію своего нрава и праводушіемъ. Будучи въ преклонныхъ лѣтахъ, овдовѣвъ и потерявъ единственнаго сына,—Дмоховскій велъ уединенную жизнь, имѣя при себѣ одного только молодаго служителя, по имени Казарина, который оставшись въ малолѣтствѣ сиротою, былъ имъ призрѣнъ, выросъ въ его домѣ и осыпанъ благодѣяніями. Дмоховскій, будучи человѣкомъ достаточнымъ, а вмѣстѣ съ тѣмъ пользуясь неограниченною довѣренностію здѣшнихъ помѣщиковъ, отдававшихъ ему деньги на сохраненіе, сложилъ у себя въ домѣ своихъ и чужихъ около 30 т. рублей серебромъ, въ ожиданіи случая обратить ихъ на какое либо назначеніе.—Служитель его легко провѣдалъ о существованіи этихъ денегъ, и о мѣстѣ гдѣ они были положены, и сообщилъ о томъ своему шурину, мѣщанину Хвощевскому, который часто ходилъ въ домъ Дмоховскаго и съ давнихъ лѣтъ былъ ему знакомъ. Хвощевскій разсказалъ о томъ своей женѣ и они въ-троемъ рѣшились умертвить Дмоховскаго овладѣть и подѣлиться его деньгами. Исполненіе этого намѣренія Хвощевскій принялъ на себя.— Во время отсутствія Дмоховскаго, Хвощевскій съ женою засѣли въ передней его квартиры, какбы въ ожиданіи его служителя, который будто за какимъ-то дѣломъ отлучился изъ дому. Дмоховскій возвратясь поздно ввечеру домой ни мало не удивился,найдя въ передней Хвощевскаго и его жену, потому что они часто посѣщали его служителя.—На вопросъ,куда дѣвался мальчикъ, Хвощевскій отвѣчалъ, что онъ вышелъ на часокъ за дѣломъ, прося его остаться пока въ передней, и что онъ скоро возвратится, а между тѣмъ предложилъ вмѣсто его свои услуги сказавъ: „Я васъ раздѣну.“ Дмоховскій, ложась въ постель, далъ ему за труды рубль серебромъ, и вскорѣ заснулъ сномъ праведнаго. Злодѣйская чета взошла тогда въ комнату. Хвощевскій нанесъ спящему смертельный ударъ топоромъ въ голову, а жена его, вынесла тѣло убитаго, изрѣзанное въ куски, изъ дому, вымыла окровавленный полъ, очистила постель, потомъ призванъ былъ служитель Дмоховскаго, отысканы деньги, и три злодѣя раздѣлили ихъ между собою. Преступники повели сначала свое дѣло довольно искусно. Служитель Дмоховскаго въ продолженіе цѣлой недѣли ходилъ къ знакомымъ своего барина, спрашивая, не знаетъ ли кто нибудь изъ нихъ,куда онъ дѣвался, и увѣряя, что съ того дня, какъ онъ вышелъ изъ дому, болѣе не возвращался.—Никому не пришло въ голову тотчасъ освидѣтельствовать его жилище, въ которомъ на первыхъ порахъ вѣрно нашлибы слѣды злодѣйства, такъ какъ на другой еще день утромъ послѣ учиненнаго убійства, видѣли на дворѣ окровавленную воду, стекавшую въ проведенную на улицѣ канаву. Но Провидѣніе не дозволяющее торжествовать злодѣянію, обнаружило вскорѣ слѣды безчеловѣчнаго поступка.— Спустя нѣсколько недѣль послѣ убійства при вывозѣ нечистоты изъ ратуши, найдено изрубленное тѣло Дмоховскаго. Первое подозрѣніе пало на служителя его и Хвощевскихъ съ которыми сей былъ въ частыхъ и дружескихъ сношеніяхъ. Но строгое и продолжительное слѣдствіе не могло открыть ничего опредѣлительнаго. Виновные оставались только въ подозрѣніи, до тѣхъ поръ, пока неожиданное обстоятельство не вывело всего наружу. Справедливо говоритъ пословица: „кого Богъ хочетъ наказать, тому и разумъ отниметъ.“ Служитель Дмоховскаго уѣхавъ въ Самогитію зарылъ въ землю 3 т. рублей.—Эти деньги у него украли. Вмѣсто того, чтобы сидѣть смирно, молчать, и не наводить на себя подозрѣнія, онъ подалъ въ Земскій судъ объявленіе о пропажѣ, и просилъ мѣстное начальство о содѣйствіи къ отысканію.—Вмѣсто содѣйствія, его взяли въ допросъ, откуда онъ имѣетъ такую сумму?—Спутавшись нѣсколько разъ въ отвѣтахъ, и видя, что нѣтъ возможности долѣе скрывать преступленія, онъ признался во всемъ и показалъ участниковъ злодѣянія. Вскорѣ послѣ того онъ умеръ; но показаніе его прислано въ Вильно. Хвощевскіе взяты подъ стражу и по приговору Виленской Уголовной Палаты наказаны кнутомъ и сосланы въ каторжную работу.

(Продолженіе впредь).

коммерческомъ банкѣ, или его конторѣ, по крайней мѣрѣ три мѣсяца, предоставить присутственнымъ мѣстамъ, не внося на храненіе, или обращеніе изъ процентовъ въ кредитныя установленія, оставлять въ своемъ вѣдѣніи и хранить въ уѣздныхъ казначействахъ, на общемъ основаніи.

Къ приведенію сего въ исполненіе правительствующій сенатъ не оставитъ сдѣлать надлежащее распоряженіе.

ВИЛЬНО.

6-го Января, въ день праздника Богоявленія Господня, въ Церкви Святотроицкаго Православнаго Монастыря, совершена была Божественная Литургія, по окончаніи коей, послѣдовалъ крестный ходъ на рѣку Вилію для водоосвященія. Преосвященный Филаретъ, Епископъ Ковенскій, соборнѣ, несъ Животворящій крестъ, въ предшествіи Св. иконъ, церковныхъ хоругвей, всего городскаго Православнаго духовенства и въ сопровожденіи главнаго начальника края, генералъ-адъютанта Назимова, командира 1-го армейскаго корпуса генерала отъ инфантеріи Лабынцова, коменданта генералъ-лейтенанта Вяткина, начальника губерніи дѣйствительнаго статскаго совѣтника Похвиснева и другихъ особъ военнаго и гражданскаго вѣдомствъ, а также и разныхъ командъ отъ всѣхъ частей войскъ расположенныхъ въ городѣ, при многочисленномъ стеченіи народа. На рѣкѣ Виліи, близъ крѣпости, устроенъ былъ іорданъ, и по приближеніи къ оному духовнаго шествія, выстроенный на набережной взводъ отъ Новоингерманландскаго пѣхотнаго полка, съ знаменами, отдалъ честь, при звукахъ полковой музыки, игравшей молитву. Какъ только выстрѣлы изъ крѣпостныхъ орудій возвѣстили о погруженіи въ воду Животворящаго креста, то многіе изъ народа, покрывавшаго всю набережную, бросились къ рѣкѣ черпать воду, какъ бы желая уловить освященную струю. По окончаніи водоосвященія и по окропленіи знаменъ, воинскихъ командъ и стоящаго народа, процессія тѣмъ же порядкомъ возвратилась въ монастырь. Прекрасная погода, при одномъ градусѣ мороза, необыкновенная тишина въ воздухѣ, такъ, что ни одна свѣча не погасла, невиданное доселѣ стеченіе народа, стремившагося получить окропленіе Святою водою, придавали въ нынѣшнемъ году особенную торжественность сей церемоніи.

---

9 сего января происходило открытіе состоящаго подъ Высочайшимъ покровительствомъ Ея Императорскаго Величества, Государыни Императрицы Маріи Александровны, Виленскаго училища для приходящихъ дѣвицъ, въ присутствіи попечителя сего училища, Его Высокопревосходительства главнаго начальника края, г. генерала отъ инфантеріи, генералъ адъютанта В. И. Назимова, попечителя Виленскаго учебнаго округа генералъ-лейтенанта барона Е. П. Врангеля, Виленскаго гражданскаго губернатора дѣйствительнаго статскаго совѣтника М. Н. Похвиснева, Виленскаго губернскаго предводителя дворянства, дѣйствительнаго статскаго совѣтника камергера А. Ѳ. Домейко и многихъ другихъ почетныхъ особъ, а также знатнѣйшихъ дамъ, родителей и родственниковъ воспитанницъ уже поступившихъ въ училище.

Актъ начался молебствіемъ и освященіемъ помѣщенія училища сначала по Православному, а потомъ Римско-Католическому обрядамъ.

Послѣ чего, начальникъ заведенія, статскій совѣтникъ А. Ю. Калиновскій произнесъ слѣдующую рѣчь:

Мм. Гг! Спокойствіе и довольство—вотъ благо, котораго всѣ мы ищемъ въ жизни! Наука, одна наука, основанная на религіозно-нравственныхъ началахъ, есть прямое указаніе, есть единственный руководитель на пути къ сему двоинственному благу; и въ наше время едвали кто можетъ усомниться въ этой истинѣ. Уже одно то, что наука только можетъ уяснить для насъ непонятное, уничтожить въ душѣ нашей сомнѣніе, утверждаетъ насъ въ пониманіи нашего долга и обязанностей, одно это дѣлаетъ ее необходимостью для жизни государственной, общественной и семейной.

И такъ никто не сомнѣвается въ необходимости науки, и неопровержимымъ тому доказательствомъ служитъ всеобщее къ ней стремленіе. Но до сихъ поръ, Мм. Гг., къ сожалѣнію, она была или недоступна, или мало возможна для дѣтей бѣдныхъ женскаго пола.

Испрашивая вашего благосклоннаго вниманія, Мм. Гг., я, пользуясь настоящимъ случаемъ, разсмотрю это обстоятельство немного подробнѣе.

Основа государства есть семейство. Мужъ и жена составляютъ, такъ сказать, зерно семейства. Образованіе одного, даже въ самой высшей степени, не исключаетъ необходимости образованія другой, и эта истина представляется еще яснѣе, еще выпуклѣе, ежели припомнимъ, что мужъ едва ли не все время дня посвящаетъ службѣ общественной, предоставляя воспитаніе дѣтей женѣ. Дѣти въ свою очередь составляютъ новыя семейства, и жизнь во всемъ своемъ протяженіи, уже по этому самому должна представлять неравенство въ образованіи, бывающее часто причиною самыхъ гибельныхъ послѣдствій. Путь къ спокойствію и довольству или совсѣмъ преграждается или неизмѣримо удлиняется.

Ясно, что потребность въ научномъ образованіи женщины становится первою и важнѣйшею потребностію въ жизни. Напрасно мы будемъ стараться замѣнить ее богатствомъ, красотою, природными способностями. Все вмѣстѣ взятое и каждое порознь бываетъ едва ли не болѣе вредно нежели полезно безъ науки. Богатство въ рукахъ женщины необразованной есть средство удовлетворенія желаній неосвященныхъ умомъ и чувствомъ и становится гибельно для семейства, ибо учитъ роскоши неумѣренной. Красота женщины безъ образованія, едва ли не всегда, есть не что иное, какъ пустой блескъ безъ теплоты. Природныя способности, неразвитыя и неукрѣпленныя наукою чуть чуть не составляютъ острія въ рукахъ безумнаго. А что сказать обо всемъ вмѣстѣ взятомъ? едва ли это не тройное средство быть самой несчастной и сдѣлать несчастными другихъ.

А что сказать о бѣдности вращающейся въ самомъ тѣсномъ кругу понятій и желаній? Къ чему ведетъ дѣтей она—эта бѣдная, необразованная мать семейства, сама незная, какъ пропитать и какъ развить свою дочь? Къ тому же только, что и дочь ея въ свою очередь будетъ такою же женою и матерью.

И такъ образованіе женщины едва ли не болѣе необходимо, нежели образованіе мущины, ежели можно сказать, что образованіе можетъ быть болѣе или менѣе необходимо.

Обращаясь къ современному образованію дѣвицъ и къ нашему краю, или еще точнѣе къ нашему древнему граду, я не могу незамѣтить, что просвѣщенное и попечительное правительство наше сдѣлало и дѣлаетъ все возможное для образованія дѣтей нашихъ женскаго пола. Образцовый пансіонъ, находящійся подъ особеннымъ попеченіемъ правительства и многіе частные пансіоны служатъ неоспоримымъ тому доказательствомъ. Но эти заведенія доступны лишь только, за малымъ исключеніемъ, дочерямъ болѣе или менѣе достаточныхъ родителей. Открываемое нынѣ, по Всемилостивѣйшему Государя Императора соизволенію, училище для приходящихъ дѣвицъ, состоящее подъ Высочайшимъ покровительствомъ Государыни Императрицы Маріи Александровны, и подъ непосредственнымъ управленіемъ Его Высокопревосходительства начальника здѣшняго края, сдѣлаетъ доступными благодѣянія науки и для дѣтей самыхъ недостаточныхъ; въ немъ онѣ, не лишаясь удобствъ семейной жизни, получатъ не поверхностное и свѣтское, но полное религіозно-нравственное гимназическое образованіе, благодаря которому, будущія матери будутъ въ состояніи уяснить дочерямъ своимъ ихъ долгъ и обязанности, а сыновьямъ внушить любовь къ наукѣ и знанію и повести семейство, этотъ зародышъ общества, по пути къ истинѣ, добру и изяществу.

Ваше Высокопревосходительство! И эта свѣтлая мысль, расширить кругъ образованія женскаго пола въ здѣшнемъ краѣ, какъ и всякое благое начинаніе, принадлежитъ вамъ. Еще разъ запишетъ нашъ край имя ваше на страницахъ своей исторіи. Вы всегда были самымъ благодѣтельнымъ посредникомъ между нами и Августѣйшимъ Монархомъ нашимъ, столько заботящимся о благѣ своихъ подданныхъ. А нѣтъ блага выше и болѣе, какъ образованіе, особенно же образованіе женскаго пола. Самое отдаленное потомство благословитъ Ваше имя; а эта награда, я думаю, лучшая награда начальнику.

А Имя нашей Августѣйшей покровительницы Государыни Императрицы благословляютъ уже всѣ милліоны подданныхъ разсѣянныхъ на неизмѣримомъ пространствѣ нашего государства.

Вамъ, отцы и матери, которые съ довѣріемъ вручили намъ дочерей своихъ, приношу благодарность во имя науки и счастія дѣтей вашихъ, и пусть благой примѣръ вашъ будетъ всѣмъ намъ во благо."

Послѣ сего произнесъ рѣчь преподаватель Русскаго языка М. М. Изюмовъ, въ которой, отъ имени всѣхъ своихъ товарищей, обращаясь къ родителямъ поступившихъ уже въ заведеніе дѣвочекъ, объяснилъ имъ высокое значеніе подобныхъ учрежденій, вызванныхъ такъ сказать общественною потребностію и нашедшихъ сочувствіе въ Августѣйшей покровительницѣ Государынѣ Императрицѣ Маріи Александровнѣ, по одному слову которой, составляются капиталы изъ добровольныхъ пожертвованій людей просвѣщенныхъ, устраиваются женскія гимназіи въ столицѣ, въ городахъ губернскихъ и даже уѣздныхъ; въ заключеніе же просилъ содѣйствія самихъ родителей, коихъ дѣти будутъ почерпать въ училищѣ необходимыя знанія, но внѣ онаго остаются на ихъ попеченіи.

Послѣ сего Его высокопревосходительство, г. попечитель училища, сказалъ нѣсколько милостивыхъ словъ къ начальникамъ и преподавателямъ заведенія, а также къ родителямъ, указавъ первымъ благородное ихъ призваніе, а послѣднимъ благодѣтельныя послѣдствія, которыя неминуемо должны породить подобныя учрежденія; въ заключеніе же просилъ содѣйствія въ столь важномъ дѣлѣ г. попечителя Виленскаго учебнаго округа.

Такъ кончился этотъ многознаменательный для нашего города актъ. Отъ всей души желаемъ преуспѣянія этому новому разсаднику науки.

Вчера, т. е. 11 января, въ 6 часовъ по полудни, происходило годовое засѣданіе состоящихъ подъ покровительствомъ Его Императорскаго Высочества Государя Наслѣдника Цесаревича, Виленской археологической коммиссіи и музеума древностей, подъ предсѣдательствомъ, (по случаю болѣзни г. предсѣдателя коммиссіи, графа Тышкевича) преосвященнаго Виленскаго епископа А. С. Красинскаго, въ присутствіи дѣйствительныхъ, почетныхъ членовъ и членовъ сотрудниковъ.

nie do ustanowień kredytowych, zostawywać w swojém zawiadywaniu, i chować w kassach powiatowych, na ogólnéj zasadzie.

Ku przyprowadzeniu tego do wykonania, Rządzący Senat ma wydać należyte rozporządzenie.

Dan w Petersburgu d. 1 stycznia 1860 r.

WILNO.

6 bieżącego miesiąca w dzień Trzech Króli w prawosławnéj cerkwi Świętéj Trójcy odbyło się uroczyste nabożeństwo, po skończeniu którego processja udała się na rzekę Wilją dla poświęcenia wody. Filaret prawosławny biskup Kowieński w assysteneji duchowieństwa niósł Krzyż święty, poprzedzony przez św. relikwije, chorągwie kościelne i całe prawosławne znajdujące się w mieście duchowieństwo; a także w assysteneji Głównego naczelnika kraju JW. jenerał-adjutanta Nazimowa, komendanta 1-go korpusu armii jenerała piechoty Łabińcowa, komendanta jenerał-porucznika Wiatkina, naczelnika gubernji rzeczywistego radzcy stanu Pochwiśniewa i innych urzędników wojskowych i cywilnych; a także licznych oddziałów wojsk różnéj broni znajdujących się w Wilnie i gromadnie zebranego ludu. Na rzece Wilji w bliskośei fortecy urządzony był Jordan; po przybyciu processji, stojący nad brzegiem oddział Nowoingermanlandskiego piechotnego pułku, z rozwiniętemi chorągwiami salutował przy dźwiękach muzyki, grającéj stosowną modlitwę. Jak tylko grom dział twierdzy obwieścił zanurzenie życiodawczego krzyża do wody, wielu z ludu zebranego na wybrzeżu, rzucili się ku rzece dla czerpania wody, jakby pragnąc pochwycić poświęcony strumień. Po poświęceniu wody, chorągwi wojskowych komend i zebranego ludu, processja w tymże samym porządku wróciła do klasztoru. Najpiękniejsza pogoda przy jedno-stopniowym mrozie, niezwyczajna cisza w powietrzu tak że ani jedna świeca nie zgasła, niewidziane dotąd zebranie ludu dążącego do okropienia święconą wodą, nadawały w tym roku szczególną uroczystość téj ceremonji.

Na dniu 9-tym stycznia odbyło się uroczyste otwarcie, zostającéj pod Najwyższą opieką Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani Maryi Aleksandrówny, szkoły wileńskiéj dla przychodzących panien, w obecności kuratora zakładu Jaśnie Wielmożnego Naczelnika kraju, jenerała piechoty, jenerał-adjutanta W. Nazimowa, JW. kuratora wileńskiego naukowego okręgu jenerał-lejtnanta Barona I. Wrangiela; JW. wileńskiego gubernatora, rzeczywistego radzcy stanu M. Pochwiśniewa, i JW. marszałka szlachty gubernji wileńskiéj rzecz. radzcy stanu A. Domejki i innych czcigodnych gości, jako też znakomitszych dam, rodziców i krewnych panien, które już postąpiły do zakładu.

Akt się rozpoczął od poświęcenia lokalu szkoły i nabożeństwa, najprzód prawosławnego a późniéj rzymsko-katolickiego; następnie naczelnik zakładu radzca stanu J. Kalinowski przemówił następnie:

M. P.! Pokój i zadowolenie—oto dobro, którego my wszyscy poszukujemy w życiu! Nauka—sama tylko nauka na religijno-moralnych zasadach oparta, jest najprostszą skazówką, jedyną przewodniczką na drodze ku temu dobru podwójnemu; tak iż w obecnych czasach zaledwie mógłby się znaleźć taki, coby jeszcze powątpiewał o téj prawdzie. Już to samo, że nauka tylko może nam objaśnić to, czego nie pojmujemy, zniszczyć zwątpienie w duszy naszéj, umocnić nas w pojmowaniu naszych powinności i obowiązków,— już to samo w życiu społecznem, towarzyskiém i rodzinném czyni ją nam niezbędną.

Tak więc nikt nie wątpi, iż nauki niezbędnie są nam potrzebne, i najoczywistszym tego dowodem służy powszechne jéj dziś zamiłowanie. Dotychczas atoli była, niestety, albo wcale niedostępną, albo zaledwie przystępną dla dziewcząt uboższych rodziców.

Korzystając z dzisiejszéj zręczności, niech mi będzie wolno, Mości panowie! nieco szczegółowiéj rzecz tę rozważyć.

Zasadą społeczności krajowéj jest rodzina. Mąż i żona stanowią pierwsze ogniwo rodziny. Ukształcenie chociażby najwytworniejsze męża, bynajmniéj nie umniejsza potrzeby ukształcenia jego współtowarzyszki, i ta prawda okaże się nam tém niewątpliwszą i wybitniejszą, skoro przypomnim, że mąż zaledwie nie cały czas swój poświęcając pełnieniu obowiązków stanu, wychowanie dziatek zwykle staraniom żony zostawuje. Dzieci z kolei składają nowe rodziny, a ztąd i życie we wszystkich swoich codziennych stosunkach musi w sobie odbijać ową różnicę w wychowaniu, która częstokroć najzgubniejszych skutków przyczyną bywa; droga prowadząca ku tak upragnionéj zawsze spokojności i zadowoleniu, albo całkiem staje się niedostępną, albo się przedłuża nieskończenie.

Owoż potrzeba naukowego ukształcenia kobiéty, staje się jednym z najpierwszych i najważniejszych warunków pomyślności życia naszego. Braku tego ukształcenia nie zastąpią ni dostatek, ni piękność, ani żadne zdolności wrodzone; owszem wszystkie te szacowne zkądinąd przymioty, czy łącznie czy pojedyńczo wzięte, raczéj są szkodliwe niż pożyteczne bez nauki. Bogactwo w ręku nieukształconéj kobiety, staje się środkiem do zaspokojenia chęci płochych, i zaprawiając do zbytku i nieoględności, rujnuje szczęście i spokój domowy. Piękność kobiéty, wdziękiem dobrego wychowania nieozdobiona jest to czczy blask bez ciepła. Same zdolności przyrodzone bez naukowego rozwinienia i skierowania ku celom wyższym, bardzo często stają się ostrzem w ręku szalonego. Cóż dopiéro powiemy o tém wszystkiém, gdy je w jedném połączeniu ujrzemy? azaliż to nie jest naowczas potrójnym środkiem wiodącym do nieszczęść własnych i zguby innych.

Jakże znowu smutny i godny politowania obraz musi przedstawiać owa matka w ubóstwie, któréj życzenia i pojęcia w ciasném kółku potrzeb codziennych zawsze krążyć muszą? Jaki kierunek myślom i wyobrażeniom swéj córki może nadać biedna matka familji, kiedy ciężkiemu brzemieniu trosk codziennego życia sama zaledwie podołać jest w stanie?

Tak więc, ukształcenie kobiety prawie jest potrzebniejsze niż mężczyzny, jeżeli godzi się tak wyrażać, że ukształcenie mniéj lub więcéj może być potrzebne.

Zwracając uwagę na obecne wychowanie panien w naszym kraju albo raczéj w starożytnym grodzie naszym, nie można nie widzieć tego, że światły i opiekuńczy rząd nasz wszystko co tylko można było czynił i czyni dalej dla dobra naszych synów i córek. Pensjon wzórowy, pod szczególną opieką rządu zostający, jako też liczne pensje prywatne najwymówniéj świadczą o tém. Atoli zakłady te są dostępne, z małym wyjątkiem, jedynie dla córek mniéj więcéj dostatnich rodziców. Dopiéro zaś otwierająca się, w skutek Najłaskawszego zezwolenia Jego Cesarskiéj Mości, pod Najwyższą opieką Najjaśniejszéj Cesarzowéj Jéj Mości Marji Aleksandrówny i pod bezpośrednim zarządem Jaśnie Wielmożnego naczelnika tutejszego kraju zostająca szkoła dla panien przychodzących, dobrodziejstwa nauki uczyni dostępnemi i dla dzieci rodziców najuboższych; w niéj bowiem, nie pozbawiając się dogodności, życia na łonie właśnéj familji, otrzymają nie powierzchowne i światowe tylko, ale kompletne religijno-obyczajowe wychowanie gimnazjalne, tak iż w przyszłości matki będąc w stanie same wykładać swym córkom ich powinności i obowiązki, synom zaś wpajać potrzebę nauki i wiedzy, i tym sposobem familję, to ogniwo przyszłego społeczeństwa, poprowadzą ku celom przeznaczenia drogą prawdy, dobra i piękna.

I oto ta wielka myśl rozszerzenia oświaty między młodém pokoleniem płci żeńskiéj w tym kraju, jako i wszelkie inne dobro nam przynoszące, należy się nie komu innemu, jako tobie tylko dostojny naczelniku tego kraju. Jeszcze raz na kartach jego dziejów będzie wpisane imie wasze! Zawsze byliście najdobrotliwszym pośrednikiem pomiędzy nami i Najjaśniejszym Monarchą naszym, tak troskliwym o dobro swoich poddanych. A jakież dobro jest wyższe i całkowitsze nad dobro oświaty, oświaty zwłaszcza drugiéj połowy rodu ludzkiego. Najodleglejsza potomność z czcią i uwielbieniem będzie wspominać imie wasze. a taka nagroda jest najlepszą, jak sądzę, nagrodą dla naczelnika.

A Imieniu naszéj Najjaśniejszéj Opiekunki Cesarzowéj Jéj Mości błogosławią mnogie miliony poddanych na niezmierzonych przestrzeniach naszego państwa.

Wam też, ojcowie i matki, którzyście z ufnością powierzyli nam córki wasze, składam podziękowanie w imieniu oświaty i szczęścia drogich wam dziatek waszych, a dobry przykład wasz oby nam wszystkim przyniósł pociechę i radość.

Z kolei zabrał głos nauczyciel języka rossyjskiego M. Iziumow, i w krótkiéj przemowie w imieniu swoich kolegów, zwróconéj do rodziców i krewnych panien, które już postąpiły do zakładu, wyłożył wysokie przeznaczenie zakładów podobnych, wywołanych, że się tak wyrazimy głosem ogółu, i znajdujących Najmiłościwszą opiekę w osobie Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Marji Aleksandrówny, na któréj łaskawe wezwanie zebrały się kapitały z ofiar dobrowolnych ludzi miłujących oświatę, urządzają się gimnazje dla panien w stolicy w miastach gubernialnych, a nawet powiatowych. Kończąc swą mowę, prosił współdziałania rodziców, których dzieci będą pobierać nauki w tym zakładzie, ale po za obrębem jego, zostają pod wyłączną ich pieczą.

Następnie Jaśnie Wielmożny Kurator szkoły, powiedział kilka słów łaskawych, zwracając się do naczelników i nauczycieli zakładu, a także do rodziców, wskazując pierwszym szlachetność ich powołania, a drugim zbawienne skutki, które najpewniéj na ogół spłyną, z otwarcia podobnego zakładu—i zakończył zwracając się do JW. kuratora okręgu naukowego, prosząc jego współdziałania w tak ważném dziele.

Tak się zakończyła, ta wiele znacząca dla naszego miasta uroczystość. Z całego serca życzymy zbawiennego powodzenia téj nowéj winnicy nauki.

Wczoraj to jest 11-go stycznia w wieczor o godzinie 6, roczna sessja kommisji archeologicznej i Muzeum; zostającycch pod opieką Jego Cesarskiéj Wysokości Następcy Tronu, odbyła się z powodu słabości Prezesa Kommisji hr. E. Tyszkiewicza pod przewodnictwem JW. Biskupa Wileńskiego Adama Stanisława Krasińskiego w obec członków rzeczywistych, honorowych i członków współpracowników.

Послѣ открытія засѣданія предсѣдательствующимъ, ученый секретарь Круповичъ прочелъ отчетъ за истекшій годъ. Затѣмъ дѣйствительный членъ графъ Константинъ Тышкевичъ представилъ обществу карту рѣки Виліи, отъ ея источника до первой торговой пристани, а также 12 плановъ пороговъ на рѣкѣ Виліи и первый томъ описанія этой рѣки и ея береговъ, кромѣ того представлены имъ же въ даръ музеуму Евангеліе напечатанное по порученію канцлера Льва Сапѣги въ Вильнѣ, въ типографіи Мамоничей и нѣсколько археологическихъ рѣдкостей, найденныхъ въ Витебской губерніи, за что предсѣдательствующій предложилъ изготовить графу благодарственный адресъ.

Въ заключеніе прочтенъ былъ списокъ приношеніямъ за истекшій мѣсяцъ *).

*) Годовой отчетъ Коммиссіи и подробности его засѣданія мы сообщимъ читателямъ въ слѣдующемъ *N*.

Po zagajeniu posiedzenia przez Prezydującego JW. Biskupa Wileńskiego, Sekretarz naukow. Krupowicz przeczytał sprawożdanie za rok miniony; następnie rzeczywisty członek hr. Konstanty Tyszkiewicz, przedstawił towarzystwu mappę rzeki Wilji, począwszy od jéj zrzódła, aż do pierwszego na niéj portu handlowego prócz tego 12 planów rap w rzece Wilji i pierwszy tom opisania téj rzeki i jéj brzegów. Nadto złożył w darze dla Muzeum, Ewangelię, wydrukowaną, z polecenia Kanclerza Leona Sapiehy, w Wilnie w drukarni Mamoniczów i kilka rzadkości starożytnych w gubernji Witebskiéj znalezionych, za co prezydujący zaproponował ułożyć adres dziękczynny dla hrabiego.

Nakoniec odczytaną była lista ofiar za miesiąc ubiegły. *)

*) Roczne sprawozdanie Komissji, i szczegóły téj sesji, będą w następnym numerze ogłoszone.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Od dni kilku głucha panuje cisza w świecie politycznym. Żadne nowe zdarzenie, żadna wiadomość, zasługująca na bliższą uwagę, nie przerwały niespokojnego oczekiwania umysłów, tak silnie wstrząsnionych przemową Papieża i listem Cesarza Napoleona. Dzienniki paryskie, niezależne i półurzędowe, zdają się chcieć na wyścigi uspokoić swoich czytelników, to zapewniając, że stosunki z dworem rzymskim przybierają przyjaźniejsze formy, to że Austrja daleka od wszelkiéj myśli wojowniczéj gotową jest, tylko bezsilną skargą, donieść Europie o wyzuciu arcyksiążąt włoskich z ich posiadłości. Zgodnie z usiłowaniem dziennikarzy, starających się o uśpienie wywołanych obaw, sam Cesarz w liście do ministra stanu Fould'a, rozkazuje rządowi swemu zająć się ulepszeniami wewnętrznémi, dźwignąć przemysł i handel, przedsięwziąć nietylko wielkie prace użytku powszechnego, ale też myślić o odnowieniu dawnych i budowaniu nowych kościołów, o zachęcie nauk, piśmiennictwa i sztuk nadobnych. Zdawałoby się, że już długie lata pokoju upłynęły, że Francja, odetchnąwszy pochwilowém znużeniu, swobodnie bez troski o jutro przystąpić może do urządzeń wewnętrznych, do poszukiwania nowych źródeł pomyślności, pofolgowania nawet zachceniom wykształconego smaku, i rozkoszom umysłowym, rodzącym się zwykle na łonie silnie utrwalonego bezpieczeństwa. Lecz czyż podobna wierzyć tym zapewnieniom dzienników paryskich, téj sielance listu cesarskiego,dążącym do ukojenia trwogi, która niedawno tak głęboko umysły znurtowała. Ojciec ś. żaląc się na znane pismo, w którém podejrzéwał prawdziwe jego źródło, odwołuje się do listów cesarskich, wbrew przeciwnym duchem tchnących; Europa nie zapomniała jeszcze, iż na początku roku przeszłego, kiedy wyrzeczone przez Napoleona słowa do posła austrjackiego, przeraziły miłośników pokoju,umieszczono w Monitorze zapewnienie, tak stanowcze o bezzasadności wszelkich obaw, iż niktby nie uwierzył, że w kilkanaście tygodni później krwawe bitwy Magenty i Solferino tysiące rodzin żałobą okryją.

I dzisiaj niewczesną byłaby spokojność, bo ani jedna trudność ostatecznie załatwioną nie została; bo uroczyste umowy tak nagle stały się literą martwą, bo kongres, mający wyrzec stanowcze słowo, już podobno wcale się nie zbierze, a doradzana na jego miejsce anglo-francuska konferencja w Londynie, przy otwartym protokole dla innych mocarstw, jest krokiem, sprawiedliwą dumę nie zawistych rządów,obrazić mogącym. A taż Anglja, na któréj współdziałanie Napoleon zdaje się tyle liczyć! Któż twierdzić zechce, że posiada potrzebne warunki do ukończenia spraw włoskich, które jak na wrzeciądzu obracają się na kwestji władzy świeckiéj Papieża? Wszak gdyby nawet do tego przyszło, iż to trzynastowiekowe panowanie ustać by miało, toć i wówczas należałoby z uszanowaniem i miłością pożegnać tę starożytną wielkość, zstępującą do grobu, nie zaś jak dziennik Poczta ranna, zwyczajny organ lorda Palmerstona, urągać się nieszczęściu; bo mówiąc o Papieżu następnych nieszlachetnych słów używa „Zamiast usłuchać mądréj i jedynéj rady, Papież wywija bezsilną włócznią Priama wpośród zwalisk runącéj Troi, i dla utrzymania rozpadającego się swojego tronu wzywa w rozpaczy pomocy sprzymierzeńców.“ Czyż głos taki tchnący anglikańską nienawiścią pogodzi się z głosem Napoleona, który w liście swoim zapewnia Ojca S., iż jakkolwiek radę jego przyjmie, to bynajmniéj nie nadweręży uszanowania, z jakiém zawsze dla głowy kościoła pozostanie.

Dotąd dwa wielkie mocarstwa, Francja i Anglja objawiły iż widzą być konieczném, aby Papież dobrowolnie władzę świecką złożył, przynajmniéj w legacjach, które do składu innego państwa wejść mają.

Trudno spodziewać się aby prócz Austrji, Neapolu, Hiszpanji i Portugalji odezwał się głos jakiego rządu europejskiego za ocaleniem władzy świeckiéj. Sprawę tę poczytują za osądzoną, wykonanie wyroku Bogu tylko wiadome.

PAPIEŻ i KONGRES.

VIII.

(*Dalszy ciąg*).

Lecz czyż to, co jest potrzebném dla Rzymu, będzie możliwém i dla innych miast kraju rzymskiego? Nie sądzimy; gdyż ciężkie niedogodności podobnéj interwencji, już tak wielkie w tém co się ściąga do metropolji katolicyzmu, byłyby nierównie zgubniejsze, gdyby przyszło oblegać pojedyńcze miasta legacji. Powaga Ojca ś. zginęłaby w téj ruinie moralnéj. Zamiast panowania w imię prawa dobrowolnie uznanego i w imię mimowolnego uszanowania, byłby zmuszonym wzniosłe swoje arcykapłaństwo zamienić na dyktaturę!

Idźmy daléj; zapytajmy komu poruczonoby wykonanie téj przymusowéj restauracji! Czy Francji? czy Austrji?

Francja spełnić jéj nie może. Będąc narodem katolickim, nie zgodziłaby się zadać tego ciosu potędze moralnéj katolicyzmu. Będąc narodem liberalnym, nie chciałaby zniewalać ludy do poddania się rządom, które ich wola odpycha.

Katolicy pragnący dla kościoła podobnego tryumfu, zdają się nam być równie niebezpiecznymi dla niego, jak dla monarchji byliby niebezpiecznymi rojaliści, marzący o przywróceniu dawnéj prawowitości drogą nowéj inwazji.

Nadto Francja nie przywykła przymuszać ludy. I kiedy wdawała się w ich sprawy, czyniła to by je wyzwalać, nie zaś uciemiężać. Za Ludwika XVI, biegliśmy na drugą półkulę, aby dopomódz Amerykanom do zdobycia ich narodowości. Grecja, Belgja i księztwa naddunajskie winny nam w znacznéj części swoje istnienie. Takiemi były i takiemi są dziś nadewszystko prawidła naszéj polityki.

Francja powinna we Włoszech więcéj niż gdziekolwiek utrzymywać zasady swojéj polityki liberalnéj; unikała ona starannie zachęcać i uznawać rządy świeżo powstałe we Włoszech środkowych; wyczerpała całą usilność dyplomatyczną, aby pojednać panujących z ich ludami. Lecz i tego zapominać niepowinna że nowe rządy ogłoszono w tymże dniu, w którym Austrja z ich krajów ustąpiła. Zrodziły się z prawéj reakcji przeciw cudzoziemskiemu jarzmu i ze szlachetnéj ufności ku Francji, która przybyła ocalić niezawisłość półwyspu.

W Bolonji, w Modenie, w Parmie i Florencji, wywrócono nietak władzę panujących, jak wpływ Austrji, pod którym na nieszczęście ciż panujący zatarli znamię narodowe swojéj władzy.—Byłoby zapewne do życzenia, aby to, co upadło pod reakcją uczucia narodowego tak długo gnębionego, mogło powstać pod rękojmią reform przyrzekanych. Pomagając do tego, Francja prawdziwie trzymała się właściwéj sobie polityki umiarkowania. Lecz idąc daléj i obracając przeciw ludom włoskim swój oręż zwycięzki, którym ich broniła przed sześciu miesiącami od Austrji, postąpiłaby wbrew swoim tradycjom, swojemu pożytkowi i spełnionym dotąd czynom. Ogłosiwszy wielkie zasady sprawiedliwości, wynagrodzenia i narodowości, Francja niemoże wyrzec się tego pełnego chwały posłannictwa i zostawić Anglji, swojéj liberalnéj aljantce, wyłącznego przywileju dopomnienia się o wypadki dzieła rozpoczętego przez cesarza i osięgniętego przez tryumf naszéj broni.

IX.

Stronnicy interwencji we Włoszech mogą powiedzieć, jeżeli Francja wdać się zbrojnie niemoże, niech pozwoli uczynić to Austrji! Ale czyż dlatego naraziliśmy się na możliwość wielkiéj wojny? wygraliśmy cztéry bitwy, straciliśmy 50000 ludzi, wydaliśmy 300 miljonów, zniepokoiliśmy Europę, dla tego tylko, aby nazajutrz po zawarciu pokoju, Austrja miała wrócić do panowania nad półwyspem, posiadanego w przeddzień swojego pogromu! Magenta i Solferino byłyby tylko trofeami dziejów spółczesnych! Żołnierze nasi przeleliby krew za czczą sławę! Bohaterstwo Francji byłoby bezpłodne! Nie, nie, polityka francuzka nieulega takim sprzecznościom i takiemu omdleniu.

Już uderzył koniec panowaniu austryjackiemu we Włoszech. Oto wielki wypadek naszéj wyprawy, uświęcony pokojem w Villafranca. Aby Austrja mogła znowu wkroczyć do Florencji, Parmy lub Bolonji, należałoby, przypuścić, że ona nas pokonała. Oddajemy sprawiedliwość jéj prawości i rozsądkowi, nie pragnie ona nawet tego. Ci zaś, którzy we Francji życzą tego dla niéj, zapominają i o tém, co nam zasady nasze nakazują, i czego nam honor nasz zabrania. Nasze zasady nakazują nam zostawić Włochy samym sobie i szanować udzielność, którąśmy im wrócili, pod warunkiem, iż potrafią pogodzić jéj prawa z równowagą Europy. Honor nasz zabrania nam przyznać Austrji prawo zbrojnéj interwencji, którego nieprzyznajemy sobie samym. Francja niemoże wtargnąć do Romanji dla przywrócenia władzy świeckiéj papieża, niemoże więc pozwolić i Austrji użyć przemocy dla zniewolenia tego kraju, kiedy sama wyrzeka się jéj dla siebie.

X.

Jeżeli ani Francja ani Austrja nie wdadzą się, czyjeż ramię zniewoli Romanję wrócić do posłuszeństwa? Czy którego z mocarstw włoskich? Między niemi jedno jest tylko, coby to przedsięwziąść mogło,—Neapol. Lecz czy to jest rzecz podobna? Królestwo obojga Sycylij jest głęboko nurtowane duchem niedozwalającym jego rządowi uczynić wyprawy na Abruzzo. Potrzebuje całości sił swoich dla trzymania na wodzy niebezpieczeństw wewnętrznych, tak, iż wywołując walkę, naraziłaby się na rewolucję.

Byłoby to popełnić największą nieroztropność ze szkodą porządku, a szczególniéj ze szkodą powagi Stolicy ś. Jeżeli wszystkie żywioły pożogi rewolucyjnéj, która półwysep obejmuje, mogły być dotąd poskramiane, stało się to jedynie, dzięki zachowaniu się biernemu rozmaitych stronnictw, których starcie się rozniecićiłoby iskrę, zdolną ogarnąć płomieniem całe Włochy. Naprzeciw króla neapolitańskiego, obrońcy absolutyzmu, stanąłby król Piemontu, podpora wolności ludów. Wojna domowa naraziłaby wszystko na niepewność, a bezrząd byłby ostatniém słowem tego zgubnego kroku.

A więc interwencja Neapolu, będąc nawet możliwą, wywołałaby tylko klęski. Ale jest niepodobną, gdyż byłaby jawnym pogwałceniem neutralności, zawarowanéj dla wszystkich państw Włoskich. Bo rzeczywiście, jeśliby wojsko neapolitańskie wtargnęło do państwa kościelnego, niby nie przeszkodziło wojsku piemontskiemu do zajęcia Parmy i Toskanji. A taki nieporządek byłby nietylko wywrótem wszystkich praw między-narodowych, ale byłby rokoszem przeciw władzy sądowniczéj Europy, która szanując prawa pojedyńczych udzielności, ma obowiązek czuwania nad porządkiem powszechnym, obchodzącym jéj bezpieczeństwo i równowagę. W widoku ocalenia tych dóbr, zabroniła wszystkim rządom półwyspu zbrojnych wzajemnych interwencji, mogących naruszyć wspólne rękojmie.

Neapol przeto, podobnież jak Francja i Austrja, wtargnąć do Bolonji niemoże.

(d. c. n.).

WŁOCHY.

Gazeta ministerjalna Morning-Post zawiera pod dniem 12 stycznia następne uwagi o sprawach włoskich:

»Wspomnieliśmy trzy dni temu, iż oburzenie, które Ojciec ś. dał widzieć w przemowie swojéj do kardynałów, zostało wywołane przez list cesarza Napoleona, wyrażający otwarcie, iż nadzieja przywrócenia władzy papieskiéj w legacjach jest czczém urojeniem. Po odczytaniu rzeczonego listu trudno oczekiwać, aby dobre porozumienie między dworami rzymskim i paryzskim mogło się odnowić. Przełożenia uczynione przez cesarza nie przyczynią się bynajmniéj do zgody. Widocznie Rzym chwyta się środków rozpacznych i zamyka uszy na podawane sobie najlepsze rady. Z drugiéj strony przełożenia cesarza, wypływające z przekonania, że należy zaniechać warunków przyjętych w Villafranca, skłoniły rząd austryjacki do objawienia iż nie wejdzie w żadne układy oparte na dokonanych już umowach. Anglja stanowczo oświadczyła, iż chce szanować życzenia prawnie objawione przez ludność Włoch środkowych, życzenia, które z oburzeniem odepchnęły warunki przyjęte w Villafranca.

Gdy pomyślimy więc o duchu i usposobieniu wzajemném mocarstw niedawno wojujących, tudzież mocarstw, które chociaż nie wzięły w wojnie udziału, są dziś wzywane do wyrzeczenia swéj sankcji w rzeczy ostatecznego pokoju, mającego wszystkich zadowolnić, nie widzimy żadnéj nadziei pomyślnego rozwiązania trudności, przez przyjęcie nawet owych cesarskich przełożeń. Co do rękojmi trwałego posiadania kraju, mającego pozostać państwu kościelnemu, dosyć będzie uczynić uwagę, przynajmniéj co do Anglji, że żaden minister, bez względu na stronnictwo do jakiego by należał, nie ozuchwali się dać rękojmi na utrwalenie w Marchjach rzymskich jarzma, o powtórném narzuceniu którego Legacjom nie śmiałby nawet pomyślić; dosyć przypomnieć słowa lorda John Russel wyrzeczone w przeszłym roku, w pierwszych rozprawach o rzeczach włoskich, mianowicie: iż jest krok, którego Anglja nigdy w żadnéj okoliczności dopuścić się nie może, a tym krokiem jest obrona władzy papieskiéj.

»Wszakże zaprzeczyć niemożna, że nadzieje ludności Włoch środkowych nabrały wielkiéj siły w skutek coraz widoczniejszego rozdwojenia między Rzymem a Francją. Podkopanie nadziei austryjackich i bezsilny gniew Rzymu są dla nich najszczęśliwszą wróżbą powodzenia i najpewniéjszą rękojmią wolności; niepowinny atoli słabnąć w swoich nieustannych wysileniach; niech walczą bez wytchnienia, jeśli pragną osiągnąć ów szczyt potęgi narodowéj i ową niezawisłość, do których biją ich serca.«

»Radość, jakiéj ludy Piemontu i Włoch środkowych niewątpliwie doznały, dowiedziawszy się o ustąpieniu hr. Walewskiego, przekonanie że zewnętrzna polityka francuzka nie będzie już wykonywaną przez ministra, spełniającego rozkazy Austrji, chcącego zatém przywrócić arcyksiążąt austryjackich na ich upadłe trony, lękamy się aby ta radość i to przekonanie, nie zostały zachwiane, skoro ujrzą, że następca hr. Walewskiego p. Thouvenel również jest przeciwny, jak i jego poprzednik, połączeniu Włoch środkowych z Piemontem, i że jego oppozycja—wynikająca z przeważnych i szczérych przekonań politycznych,—pod żadnym względem nie okaże się ani mniéj stałą, ani mniéj czynną.«

»Niéma żadnego powodu do sądzenia, iż nastąpiła jaka zmiana uczuć w życzeniach ludów Włoch środkowych; i owszem wszystko każe twierdzić, że pobudki skłaniające ich do przystąpienia do polityki króla Wiktora Emmanuela i do życzenia złączyć się z jego państwami, wzmogły się jeszcze od sześciu miesięcy. Nie jest jednak niepodobném, aby w celu pochlebienia nadziejom utworzenia, na korzyść obcego pretendenta, oddzielnego królestwa, nie zechciano podać w wątpliwość lub zaprzeczyć, iż te pobudki i życzenia nie są ani tak potężne ani tak powszechne, tudzież aby nie zechciano przypisać innego charakteru tym publicznym ich objawom.«

»Polityka naszego rządu i język naszego ministerstwa spraw zagranicznych były od początku jasne i stanowcze w téj mierze. Włochy dla Włochów, a nadto o ile okoliczności dozwolą, Włochy urządzone przez Włochów, takiém było godło naszego rządu.

»Jeżeli nasze wiadomości nas nie mylą, rząd angielski przesłał dworóm obcym otwarte wynurzenie swojego w téj mierze zdania, a mianowicie, iż połączenie Włoch środkowych z Piemontem uważa za najkrótsze i najszczęśliwsze rozwiązanie obecnych zawikłań. Rząd nasz nie przyjął skwapliwie i bez zastanowienia uchwał zgromadzeń narodowych we Florencji, Bolonji, Modenie i Parmie, za wierny objaw widoków i życzeń Włoch. Jeśliby więc te objawy poczytano za niedostateczne, i nowe odwołanie się do ludu było wymagane, jako świadectwo jego woli, Anglja nie przywiąże wielkiéj wagi i do tego środka; mocno bowiem jest przekonaną, że ta powtórna ode-

zwa do klass zamożnych i oświeconych miałaby też same następstwa co pierwsza.»

»Rozumie się, że nie myślimy o głosowaniu powszechném, w którém tak łatwo jest skazić wyroki klass oświeconych i zamożnych. Jeśliby Włosi, w téj drodze zapytani, po dojrzałéj rozwadze, oświadczyli, iż wolą utworzenie środkowego królestwa włoskiego niż połączenie się z Piemontem, dawniéj jednomyślnie uchwalone, niech tworzą królestwo włoskie środkowe! Cała wówczas usilność Anglji, starałaby się tylko przeszkodzić, aby inny wpływ obcy nie zastąpił świeżo wywróconéj przemocy austryjackiéj. Podobna też jest do prawdy, że Anglja utrzyma zasadę wyłączającą członków rodzin panujących nad pięciu wielkiémi mocarstwami, od wstąpienia na tron mającego się nowo utworzyć królestwa.»

(*Nord*).

FRANCJA.

Paryż, *d. 13 stycznia.*

Odbyło się dziś w Tuilleries o g. 4-téj posiedzenie rady tajnéj pod przewodnictwem cesarza.

List cesarski do papieża z dnia 31 grudnia sprzedaje się po ulicach Paryża.

Paryż, *d. 14 stycznia.*

List Cesarza do Ojca ś. sprawił wielkie wrażenie. Wczorajszego wieczora był przedmiotem wszystkich rozmów, szczególnie chwalono jego otwartość i umiarkowanie wyrażeń. W jednym z salonów, w którym było obecnych kilka osób zajmujących wysokie stanowisko w polityce dały się słyszeć twierdzenia, że ten list wielce ułatwia rozstrzygnienie spraw włoskich. Dodawano, że gdyby się znalazł sposób wynagrodzenia pieniężnego za stratę Romanji, spór byłby załatwiony. Pod tym wyrazem wynagrodzenia, nie rozumiano wyłącznie wypłaty pieniężnéj, ale więcéj jeszcze wynagrodzenie moralne, któreby zupełnie ocaliło wysoką dostojność głowy kościoła katolickiego. Dwa nowe projekta są teraz zgłębione co do zaspokojenie Ojca ś. za stratę posiadłości nieruchomych tak trudnych do zachowania. Naprzód, rządy katolickie przez osóbne traktaty otworzyłyby Papieżowi pole do zdobyczy duchownych w krajach, gdzie katolicyzm niema wolnego przystępu. W Chinach np. owe zdobycia mogłyby przybrać rozległe rozmiary. Powtóre jeśliby Ojciec ś. wzdragał się przyjąć opłatę pieniężną uchwalaną w budżetach państw katolickich, możnaby złożyć od razu umówioną summę i obrócić ją na zakupienie dóbr prywatnych, któreby pomnażając ojcowiznę świętego Piotra nie nadawały właścicielowi nad nimi najwyższéj władzy świeckiéj. Wielu pomiędzy panującymi europejskimi posiada znaczne dobra tytułem prywatnéj własności. W ten sposób odraza od pobierania jakby rocznéj pensji byłaby uchylona, pewność zaś dochodu mógłaby mieć dostateczną rękojmię.

(*Nord.*)

Cesarz Napoleon przesłał następny list do p. Achillesa Fould, ministra stanu.

„Panie ministrze! Mimo niepewność dotąd panującą w niektórych szczegółach polityki zewnętrznéj; rozwiązanie ich w drodze pokoju daje się z ufnością przewidywać. Nadeszła więc chwila zajęcia się środkami nadania wielkiego popędu różnym gałęziom bogactwa narodowego.

»Tym końcem przesyłam zasady programmatu, którego znaczna część ma otrzymać potwierdzenie izb, i nad któremi naradzisz się ze swoimi towarzyszami, dla przygotowania najwłaściwszych środków silnego rozwoju rolnictwa przemysłu i handlu.

»Od dawna głoszona jest ta prawda, iż należy pomnażać środki wymiany dla uczynienia handlu kwitnącym; że bez współzawodnictwa przemysł staje się nie ruchomym i utrzymuje wysokość cen sprzeciwiających się postępowi konsumpcji; że bez pomyślnego przemysłu mnożącego kapitały, samo rolnictwo trwa w dzieciństwie. Wszystko więc wiąże się w ogniwa, w postępowym rozwoju żywiołów pomyślności powszechnéj! Istotném atoli pytaniem jest: w jakich granicach rząd powinien wspierać te różne przedsięwzięcia, i w jakiéj kolei powinien każdemu z nich udzielać pierwszeństwa.

»Przed rozwiciem za tém naszego handlu zewnętrznego przez wymianę wyrobów, należy poprawić nasze rolnictwo i wyzwolić nasz przemysł ze wszystkich przeszkód wewnętrznych, trzymających go w warunkach niższości. Dzisiaj nietylko wielkie nasze zakłady produkcyjne są krępowane mnóstwem postanowień ścieśniających, lecz nadto dobry byt pracujących dalekim jest od tego rozwoju, jakiego doścignął w kraju sąsiednim. A więc tylko systemat powszechny porządnéj ekonomji politycznéj, tworząc bogactwo narodowe, zdolny jest rozszerzyć zamożność w klassie roboczéj.

»Co się tycze rolnictwa, należy mu ułatwić uczęstnictwo w dobrodziejstwach kredytu, wykarczować lasy leżące w dolinach i zasiać je po górach, obracać coroczuie znaczną summę na wielkie prace osuszenia, nawodnienia i karczowania. Te prace, zamieniając ziemie gminne nieużyteczne na ziemie uprawne, wzbogacą gminy nie ubożąc kraju, który odbierze swoje nakłady drogą sprzedaży części tych ziem powróconych rolnictwu.

»Dla zachęcenia produkcji przemysłowéj należy oswobodzić od wszelkich opłat przedmioty pierwotne niezbędne dla przemysłu i wypożyczać mu wyjątkowo na niski procent, jak to już uczyniono dla rolnictwa, aby upowszechnić drenowanie, kapitały, które dopomogą mu udoskonalić swe narzędzia.

„Największą usługą, jaką można wyświadczyć krajowi, będzie ułatwienie transportu przedmiotów piérwszéj potrzeby, dla rolnictwa i przemysłu; w tym celu minister robót publicznych, rozkaże wykonać w czasie o ile można najprędszym, drogi kommunikacyjne, kanały, gościńce, koleje żelazne, w zamiarze sprowadzania węgla kamiennego i nawozów na miejsce, gdzie potrzeby produkcji wymagać ich będą; oraz postara się o zniżenie taryffy, zaprowadzając sprawiedliwą konkurencję między kanałami i kolejami żelaznémi.

„Zachęta handlu przez zwiększenie środków wymiany objawi się wówczas jako naturalne następstwo środków wyżéj wskazanych. Zniżenie stopniowe podatków od przedmiotów wielkiéj konsumpcji stanie się koniecznem, równie jak wprowadzenie ustaw opiekuńczych na miejsce systematu zakazowego, dotąd ścieśniającego nasze stosunki handlowe,

„Te środki zapewnią rolnictwu odbyt jego płodów; przemysł, wyzwolony od przeszkód wewnętrznych, wspierany przez rząd, podniecany przez współubieganie się, walczyć będzie korzystnie z wyrobami obcymi, i handel nasz zamiast upadać, nabierze nowego popędu.

„Pragnąc nadewszystko, aby porządek w naszéj skarbowości był utrzymany, wyżéj wskazane ulepszenia mogą być, bez zwichnienia jéj równowagi, osiągnięte w sposób następny:

„Zawarcie pokoju dozwoliło niewyczerpać całości pożyczki. Pozostała znaczna summa do rozporządzenia, która połączona z innémi źródłami wynosi około 160 miljonów. Wyjednawszy upoważnienie ciała prawodawczego na użycie téj summy na wielkie roboty publiczne, i podzieliwszy ją na trzy lata, znajdzie się przeszło 50 miljonów rocznie do dodania do znacznych summ, uchwalonych już corocznie w budżecie.

„Ten zapas nadzwyczajny ułatwi nam nietylko prędkie dokończenie kolei żelaznych, kanałów, dróg wodnych, gościńców, portów, lecz dozwoli nam jeszcze poprawić w krótszym czasie nasze katedry, nasze kościoły, i zachęcać wspaniale nauki, piśmiennictwo i sztuki.

„Dla wynagrodzenia straty, chwilowo doznanéj ze strony skarbu przez zniżenie opłat od przedmiotów pierwotnych, i płodów wielkiéj konsumpcji, budżet nasz przedstawia środek umorzenia, które dosyć będzie odroczyć do chwili, kiedy dochody publiczne zwiększone przez podniesienie handlu, pozwolą wprowadzić na nowo w życie systemat umorzenia.

„W krótkości zatém: usunięcie opłat od wełny i bawełny,

„Zniżenie stopniowe opłat od cukru i kawy;

„Polepszenie czynnie dokonywane dróg i kommunikacji.

„Zniżenie opłat od kanałów, a następnie zmniejszenie powszechne nakładów transportowych, bliskich rolnictwa i przemysłu;

„Znaczne prace użytku powszechnego;

„Zniesienie zakazów;

„Traktaty handlowe z mocarstwami obcemi.

„Oto są podstawy ogólne programmatu na które proszę zwrócić uwagę swych towarzyszy którzy powinni przygotować bez zwłoki projekta do praw, przeznaczone do ich urzeczywistnienia. Otrzyma on, jestem pewny, patrjotyczne poparcie senatu i ciała prawodawczego, które za chwałę poczytają zagaić razem ze mną nową erę pokoju i zapewnić jéj dobrodziejstwa dla Francji.

„Proszę za tém Boga aby was miał w swojéj świętéj opiece »Napoleon.«

Paryż 5. stycz 1860.

(*Nord*).

ANGLJA.

Londyn *14 Stycznia.*

Morning Post określa wnastępny sposób stosunek Anglji i Francji do sprawy włoskiéj..

»Cieszymy się iż możemy głośno oznajmić o tém, że między Anglją i Francją istnieje rzeczywiste przymierze, co do uznania i opieki świeżo zdobytéj niepodległości Włoch północnych i środkowych. To przymierze obowiązujące nie wypływa z żadnego traktatu pisanego, boć żaden traktat oddzielny niebył potrzebny dla określenia celu podobnego przymierza lub dla wskazania jakiemi środkami wykonaném będzie. Wprawdzie dwa wielkie mocarstwa zachodnie wyszły z oddzielnych stanowisk, lecz polityka ich zbiegła się u wspólnego celu.

Anglja niemiała żednego uczęstnictwa w przeszło-rocznéj wojny wypadkach, skutkiem których arcyksiążęta austryjaccy opuścili swe trony, mieszkańcy Romanji wypowiedzieli posłuszeństwo władzy świeckiéj Papieża. Anglja też nie osiągnęła żadnéj sławy w owém bystrém następstwie zwycięztw, które pozbawiły Cesarza austryjackiego najpiękniejszych jego posiadłości. Lecz jeżeli Anglja nie dopomogła, to też bynajmniéj nie przeszkadzała ani opłakiwała i za nic nie chciałaby obalić tych zmian, które najbieglejsi angielscy mężowie stanu już od trzydziestu lat przepowiadali, zmian przyśpieszonych przez nieuleczony upor i nierozum rządów austryjackiego i papieskiego, oraz tych drobniejszych książąt włoskich, którzy losy swoje związali z systematem austryjackim i rzymskim.

»Anglja na wzór Kassandry powtarzała nieidące w posłuch proroctwa nieprzestawała ostrzegać, że nieustanne krzywdy wolności osobistéj i niezależności narodowéj wyrządzone, odezwą się w powstaniu włoskiém, a może i w wojnie europejskiéj.

»I powstanie przyszło i wojna przyszła, i jedno i drugą powstrzymano w ich biegu; atoli cała Europa czuje, że spokojność obecna jest tylko zbrojnym rozejmem, że powstanie i wojna rozsrożą się na nowo i ląd cały ogromnym pożarem ogarną, jeżeli krok stanowczy niezdoła przekonać stronników despotyzmu, że wszelkie ich usiłowania będą daremne do zhołdowania ludów włoskich przez ich dotychczasowe rządy.

»Anglja, z powodu zajmowanego miejsca między narodami cywilizowanymi, winna ten krok uczynić, do którego równie ją zniewala obowiązek jak wzgląd na własne dobro.

»Niemożemy wyrzec się ani naszych obowiązków ani naszego prawa. Objawiamy nasze współczucie dla Włochów; wszakże powtórzymy to, cośmy już uprzednio wyrzekli: a mianowicie, że jak podług słów książęcia Wellingtona, wielkie mocarstwa niemogą toczyć małych wojen, tak podobnież wielkie państwa niemogą objawiać sympatij bezskutecznych.

»Kwestja włoska wytężoną została do ostateczności. Warunki umówione w Villafranca między Francją i Austrją uznano za niepodobne do wykonania. Austrja nalega na ich spełnienie, tymczasem Francja wyznaje swoją nieudolność, iż uczynić tego niemoże, oświadczając przytém, iż jéj honor niedopuszcza pozwolić działać jednéj Austrji. Sprawa legacij jeszcze bardziéj te trudności zwikłała, bo Cesarz Franciszek Józef łudzi się nadzieją że mieczem ś. Piotra odzyskać potrafi żelazną koronę Lombardji; bo wiele uwysłów przesądnych roi, że Rzym może zostać drugim czworobokiem dla Austrji.

»Owoż młody, zapalony, mściwy monarcha, gorejąc chęcią zmazania świeżych klęsk i tchnąc żądzą zemsty, patrząc na rosztrój swojego państwa, słysząc narzekania swego ludu, widząc wyczerpane swe skarby, może dać się uwieść najzuchwalszym przedsięwzięciom albo chwycić się najnierozsądniejszych postanowień,—może co chwila odnowić walkę, wyprowadzając swe zastępy z tego groźnego będącego w jego ręku czworobobu, który już raz powstrzymał Napoleona w jego zwycięskim zawodzie.

»Niema wątpliwości, że jeśliby wojna wybuchnęła na nowo między Francją i Austrją, ta wojna, (chybaby siły rzucone z jednéj strony były tak ogromne, iż pochłonęłyby zupełnie wojsko przeciwników), przybierze kolosalne rozmiary; niema też wątpliwości, że prowadzona będzie z największą zawziętością, gdyż do pobudek zwykłych walki politycznéj przyłączyłyby się jeszcze najsroższe namiętności religijne.

»Anglja nie pragnie wznowienia téj walki; i owszem życzyć powinna, aby nawet w razie jéj odnowienia ustała jak najprędzéj. I prawo i obowiązek nakazują jéj rzucić na szalę cały swój wpływ moralny, a nawet w razie potrzeby, potęgę swoją lądową i morską, dla położenia końca rzeczonéj walce, zgodnego z pożytkiem, życzeniami i honorem swoich synów.

»Bo jakaż byłaby natura, jakie następstwa powtórnéj walki wątpliwéj? Lud włoski zdobył i używa teraz z umiarkowaniem i mocą tych samych praw, jakie wywalczyły sobie Grecja, Belgja i rzeczy-pospolite Ameryki południowéj; te prawa uznane w przywiedzionych przez nas zdarzeniach są również świętemi jak owe, których broniły nasze działa pod Nawarynem, również święte jak te, o które walczono w Antwerpji. Gdy więc nie na zasadzie traktatu pisanego, lecz z powodu stanowiska i wpływu jaki posiadamy w Europie, bronilibyśmy niepodległości Belgji, gdyby jutro taż niepodległość zagrożoną została, tak podobnież zbytecznem jest każdy traktat osobny do wskazania drogi politycznéj, jakiej nasi mężowie stanu trzymać się powinni, albo dla usprawiedliwienia środków, jakich by im chwycić się przyszło w sprawie ludów Włoskich.

»Lud Włoch środkowych przeszedł z niewoli do swobody, potrzeba więc aby odtąd każdy to zrozumiał, że jacykolwiek panujący pomyśliliby o wprzężeniu ich powtórnie w jarzmo, znaleźliby na téj drodze nietylko opór ludu włoskiego, nietylko siły zbrojne lądowe i morskie Francji, lecz nadto potężną nieprzyjaźń Anglji. Jeśli ich roztropność nieodstąpi, jeśli ostrzeżeni zawczasu pójdą za dobrą radą, pokój Europy może być jeszcze długim i szczęśliwie da się zachować. Lecz, jeżeli nie zważając na te przestrogi, rzucą się w niebaczném zaślepieniu do broni, walka niebędzie długą.

»Położenie względne Włoch, Austrji i Francji jest obecnie prawie takie same, jakiém było w początkach roku przeszłego. Austrja znowu zagraża Włochom, nakazując im wyrzec się praw, których się wówczas dopominali, a które dzisiaj już posiadają. Włosi znowu odwołują się do Francji, Francja zaś wzywa moralnego i materjalnego współdziałania Anglji. Lecz jakże odmienne jest stanowisko, które dziś Anglja może zająć! Dzięki światłéj stałości lorda Palmerstona i jego towarzyszów, Anglja jest wolną od wszelkich zobowiązań się, mogących stanąć na zawadzie pożytkowi lub życzeniom kraju; jeśli przeto nasza potęga ma się rozwinąć i dać się uczuć, nastąpi to jedynie w obronie prawa i słuszności długo uciemiężonych narodów, i najświętszych dóbr ludzkości!!

(*Nord*).

AUSTRJA.

Wiedeń,

Ostatnie zmiany w polityce francuzkiéj sprawiły tu boleśne wrażenie. Rozmaicie tłómaczą sobie ich powód i pocieszają się domysłami. Ostdeutsche Post pisze: być może że p. Thouvenel dla tego został mianowany ministrem, że właśnie jest nieobecnym w Paryżu. Kto wie czy Cesarz Francuzów nie potrzebuje jakiego, dwutygodniowego milczenia. Tymczasowy minister, u którego zagraniczni dyplomaci zażądają wyjaśnień, wymówi się właśnie swoiém tymczasowém położeniem, gabinet zaś wygra na czasie, i dokona wszystkich odmian politycznych, jakie sobie zamierzył.

Journal de Francfort utrzymuje, że zmiana polityki Napoleona nastąpiła nagle i niespodzianie, że żadne przygotowanie zmiany téj nie poprzedziło. Zajść musiały wypadki, które obaliły wszystkie dawniejsze plany i zmusiły Napoleona ukorzyć się przed Anglją, tak niedawno jeszcze wyzywaną do walki. Niepodobna dziś jeszcze przeniknąć, jakie być mogły przeważne powody tak nagłéj zmiany. Cokolwiek bądź, Francja postanowiła zerwać wszystkie umowy, wiążące ją z Austrją, odnowić tę przyjaźń z Anglją, jaka istniała, przed wojną indyjską. Taki jest piérwszy owoc uwolnienia hr. Walewskiego. Książe Metternich żądał już objaśnień co do broszury »Papież i kongres, następnie hr. Rechberg rozkazał doręczyć formalną notę gabinetowi francuzkiemu, w któréj mocno nastaje na niewczesność objawienia przed Europą niezgody, wynikłéj między Austrją i Francją; ma nadzieję że w drodze spokojnych rokowań między obudwóma gabinetami da się przywrócić dawniejsza zgoda, przeciwnie zaś na kongresie, różnice natychmiast by się objawiły. Zapowiedziano zebranie 50000 protestantów w Debreczynie na dzień 11 Stycznia. Wezwani tuszą, iż porządek nie będzie nadwerężony i że tylko zgromadzenie objawi manifestację przeciw ustawie 1-go Września.

(*R. I.*)

PRUSSY.

Berlin, *d. 13 stycznia.*

Posiedzenie sejmowe.

Izba panów. Prezydent książe Adolf v. Hohenlohe Ingelfingen otworzył dzisiejsze posiedzenie o godzinie 1¼ po południu. Przystąpiono natychmiast do wyboru 8 członków trzymających pióro, po dokonaniu czego odczytano pisma urzędowe. Wielu z członków Izby donieśli, że z powodu choroby natychmiast zasiadać niemogą; znaczna też liczba wymówiła się na dłuższy lub krótszy czas od udziału w pracach sejmowych. Minister spraw wewnętrznych zawiadamia, że w skutek woli najwyższéj powołani zostali na dożywotnich członków téj Izby: pp. Nigolewski i v. Arnim-Kroechelndorf. Z nowo przybyłymi do składu Izby członkami liczba ich wynosi 230, obecnych dotąd jest 216.

Wydziały z małemi zmianami składają się z tych samych osob co w roku przeszłym.

Zamknięto posiedzenie o g. 2½ po południu.

Drugie posiedzenie izby poselskiéj. Prezydent wieku Braun otworzył posiedzenie o g. 11 ¼ przed południem. Za stołem ministrów zasiedli ministrowie v. Auerswald, v. d. Heyd, v. Schleinitz, v. Patow, von Bethmann-Hollweg i hr. v. Schwerin.— Między posłami jest obecnym minister stanu v. Manteuffel, który zajął miejsce w lewym środku. Prezydujący doniósł o wypadku wyborów w siedmiu wydziałach.

Donieśliśmy już w poprzednim numerze o wyborze prezydenta na piérwsze 4 tygodnie w oso-

bie posła Simsona, który zająwszy krzesło po krótkiém przemówieniu, daléj czynnościom Izby przewodniczył.

Posiedzenie zamknięto o g. 2 po południu.

Trzecie posiedzenie, Berlin, 14 Stycznia. W godzinie zwyczajnéj prezydent izby Simson otworzył posiedzenie. Ministrowie są u swojego stołu. Odczytano pisma urzędowe; prezydent ogłosił wypadek wyboru 8 trzymających pióro, oraz nazwiska przewodniczących, trzymających pióro, i t. d. w 9 szczegółowych kommissjach. Nastąpiły rugi; żadne zarzuty niemiały miejsca. Posiedzenie odroczone na poniedziałek na g. 1 po południu.

Porządek dzienny: dokończenie rugów i wysłuchanie wniesień rządowych. Koniec posiedzenia o g. 2. po południu.

Uważano, że przy wyborach w Izbie posłowie katoliccy głosowali z mniejszością, tudzież, że znaczenie ich w tym roku jest mniejsze niż w upłynionym.

(*Pr. Ztg*).

ZWIĄZEK NIEMIECKI.

Kassel, *d. 10 stycznia.*

Rozdrażnienie między ministrami i znaczną częścią członków Izby objawia się tu w sposób nieprzyzwoity. Przed niejakim czasem naradzano się w Izbie o wysłaniu nowéj skargi na sejm związku niemieckiego, z powodu toczącéj się na nim sprawy o konstytucję hesską. Deputowany Dickhaut pragnąc usunąć się od głosowania, pod pozorem prawdziwego czy udanego bolu zębów wyszedł z Izby, wnet ukazała się w »Gazecie porannéj» odezwa podpisana przez deputowanego Loeber następnéj treści: znaczna liczba bezimiennych wyborców przez wzgląd na ból zębów, jaki deputowanego Dickhaut dręczy i obradować temuż w najważniejszych przedmiotach niedozwala, przysłała dla niego stosowne nakrycie głowy (Schlafmütze), którego używając ból usunie i przyjęte obowiązki wypełniać zdoła; p. Loeber zatém wzywa go do odebrania tego daru, lub do dowolnego nim rozporządzenia.

Ministrowie, widząc w téj odezwie ubliżenie godności deputowanego rozkazali pozwać redaktora przed sąd właściwy. Ten dziwny process zajął ciekawość powszechną.

Dnia 12 stycznia.

Według gazety porannéj poseł austryjacki w Kassel mimo wielokrotne prośby nie mógł otrzymać posłuchania u J. Kr. W. Kurfirsta.

Karlsruhe, *d. 10 stycznia.*

Deputacja hejdelbergska przeciwna konkordatowi przybyła do téj stolicy.

Dnia 11 stycznia.

Gazeta urzędowa zawiera następne oznajmienie:

»Z powodu zawartego przez rząd wielkoksiążęcy ze stolicą apostolską układu na dniu 28 czerwca z. r. objawiły się tu i ówdzie usiłowania obłąkać opinję powszechną i wmówić, że rząd co do téj konwencji zmienił swoje przekonanie do tego stopnia, iż chętnieby widział opór ludności przeciw wprowadzeniu jéj w wykonanie. Jesteśmy upoważnieni te wieści ogłosić za wymysł fałszywy. Rząd przy rozpoczęciu sejmu doniósł izbom o zawarciu układu ze stolicą apostolską, w sposób niedozwalający żadnego opacznego wykładu. Przedmiot jest z siebie tak ważny, iż nic zapomnianém być niemogło, co skład naszego rządu za nieodbite poczytuje. Stolica apostolska była wcześnie uprzedzona, iż wykonanie zawartéj umowy zależy od przyjęcia jéj przez Izby. W takim składzie rzeczy, gdy zdanie Izb jest wolne i niczém nie skrępowane, gdy ministrowie dobrze wiedzą o swéj odpowiedzialności, żadna obawa gwałtownego narzucenia zawartéj przed pół rokiem umowy miejsca mieć nie może, i obowiązkiem rządu będzie czuwać aby wichrzyciele spokojności wewnętrznéj umysłów mieszkańców nie trwożyli.»

Monachium, *d. 12 stycznia.*

Zdaje się, iż Bawarja nie przewiduje podobieństwa do wojny, ponieważ rząd nakazał wyprzedaż koni obozowych, która już rzeczywiście rozpoczęła się. Liczba koni używanych pod artylerją tak pociągowych jak jezdnych przeznaczonych do zbycia wynosi od 900—1000.

Hannower, *d. 13 stycznia.*

Zastanawiano się nad projektem właściwszego urządzenia więzień, a chociaż przedmiot ten musi pociągnąć za sobą znaczne wydatki pieniężne, Izba druga hannowerska najchętniéj zgodziła się na wyznaczenie osóbnego w téj mierze komitetu, aby co najrychléj zaradzić okropnemu stanowi więzień w niektórych krajach niemieckich. Deputowany Beningsen twierdził, iż głównie czuwać nad tém należy, aby więźniów nie zostawiać w towarzystwie zbrodniarzów, którzy ich tylko popsuć mogą. Systemat odosóbnienia ma też swoje ogromne niedogodności. Zapewne należy przerwać związek między więźniami, lecz nie idzie zatém, aby ich zupełnie wyłączyć z towarzystwa ludzkiego, które nieraz skutecznie na ich poprawę wpłynąć może. Należałoby w téj mierze wziąć za wzór Toskanję, Szwecję i w. Ks. Badeńskie. Izba tak dojrzale ten przedmiot roztrząsnęła iż wyznaczony komitet będzie mógł na dniu jutrzejszym złożyć właściwe sprawozdanie.

HISZPANJA.

Madryt, *d. 14 Stycznia.*

Na początku wojny Marokańskiéj rząd angielski dopomniał się od Hiszpanji powrótu summy 56 miljonów realów za dostarczenie broni i potrzeb wojennych podczas niepokojów wewnętrznych.

Rząd hiszpański niezaprzeczając długu, poczynił, przy likwidacji, stosowne uwagi, które zmniejszyły wierzytelność na 47 miljonów. Anglja okazała gotowość ulżenia wypłaty téj summy, lecz gabinet Madrycki nieprzyjął téj powolności i rozkazał 10 t. m. wyliczyć reprezentantowi angielskiemu w Madrycie całość summy zlikwidowanéj, t. j. 47 miljonów realów. (*Nord*)

KOCHINCHINA.

Ważna wiadomość wyprawiona z Kochinchiny dnia 22 listopada, nadeszła do Francji. Kontradmirał Page przed udaniem się do Jaïgon, dla osobistego postanowienia warunków zajęcia tego miejsca i przysposobienia się do działań na Chiny, postanowił uderzyć na okopy kochinchińskie panujące nad drogą do Huć ułatwiającą wojsku nieprzyjacielskiemu, stojącemu naprzeciw Francuzów w groźném położeniu, dostarczenia żywności, kul i prochu oraz zasiłków wszelkiego rodzaju,

D, 18 o g. 4-téj z rana fregata Nemesis, Phlegeton, dwa statki kanonierskie, jeden statek transportowy i jedna korweta hiszpańska wyruszyły ze swego stanowiska, pod dowództwem Kontradmirała Page, opłynąwszy drugą stronę zatoki Turańskiéj, o trzy mile blisko stanęły w szyku przed znacznemi okopami, nad któremi góruje twierdza wzniesiona na urwisku wysokości 100 metrow i panuje nad całą pozycją. Nieprzyjaciel wnet otworzył ogień, na który żwawo odpowiedziały baterje dywizji francusko-hiszpańskiéj: Fregata Nemesis odznaczająca się flagą admiralską była szczególniéj wystawioną na strzały nieprzyjacielskie i dużo z początku cierpiała; jednemu z majtków kula urwała głowę tuż obok admirała; w kilka chwil późniéj dowódca bataljonu inżynjerów przy odbieraniu rozkazu rozerwany został na połowę; współcześnie dowódca fregaty raniony był w głowę; chorąży okrętowy Fitzjames rażony został odłamem drzewa, a jednego z uczniów raniono w ramię.

— Odpowiedziawszy na piérwszy ogień baterji kochinchińskich, kontr-admirał Page rozkazał naczelnikowi swego sztabu panu Saulx, dokonać wylądowanie i opanować główną twierdzę, który na czele kolumny złożonéj z 300 ludzi wykonał ten rozkaz odważnie i prędko, tak dalece, iż mimo żwawy opór Annamitów i przeszkody stromych brzegów, dzielnie zniósł ich oddział, piérwszy wdarł się w okopy, i przez zatknięcie pawilonu na najwyższym szczycie twierdzy uwiadomił admirała, że został panem pozycji. Wszystko to zabrało trzy kwadranse czasu, nie obeszło się bez dotkliwych strat ze strony francuzów, którzy jednak otrzymali ważny rezultat, bo zostali panami drogi Hué, jedynie otwartéj dla nieprzyjaciela do otrzymania zasiłków. Zdaje się że wrażenie sprawione na Annamitach jest wielkie, zaufali oni zupełnie swoim okopom i osadzonym na nich działom. (*Nord*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Paryż *14 Stycz.*

„Gazeta Pays“ donosi: jeżeli wiadomości nas niemylą, położenie z każdym dniem polepsza się, już to w stosunkach ze stolicą świętą, już to w coraz serdeczniejszém zbliżeniu się z Anglją.

—Rada ministrów zebrała się w ciągu dnia dzisiejszego.

Londyn 14 **stycznia.**

„Times“ oznajmuje że najzupełniejsza zgoda panuje między Francją i Anglją co do opieki nad Włochami srodkowémi.

Cesarz Napoleon, według słów powyższego dziennika, postanowił dowieść, iż nietoczył wojny dla sławy ale aby wywalczył wolność dla Włoch.

Zapewnia też, że na zapytanie Anglji, Austrja odpowiedziała, iż niéma ani ochoty, ani środków do wznowienia wojny i, jeżeli arcyksiążęta niezostaną przywróceni, ograniczy się tylko protestacją.

Madryd, 12 **stycznia.**

Wojsko ma związek z eskadrą. Maurowie nacierali na Hiszpanów dnia 10-go w ich obozie. Odparto ich z wielką stratą. Hiszpanów ubyło z szeregów 187 ludzi.

Marsylja 13 **stycznia.**

Donoszą że eskadra francuzka opuściła Algeziras wracając do Tulonu.

Pozostały tylko statki Donauwerth, la Foudre i la Tisiphone.

Wiadomości nadeszłe z Rzymu z dnia 10 stycznia twierdzą, iż przesadzono ważność manifestacji w Marchjach, niespokojność jednak umysłów jest rzeczywista. Powiększono w Rzymie straż kapitolińską; zaciąga się do niéj młoda szlachta, Półkownikiem mianowany syn książęcia Chigi.

Londyn 15 stycznia.

Z listów, kardynała Wiseman widać iż papież nie zgodzi się na żadne ustępstwa.

MODLITWA

DO NAJŚW. PANNY MARYI OSTROBRAMSKIÉJ

NA UPROSZENIE WYTRWANIA WE WSTRZEMIĘŹLIWOŚCI,

przez

Winc. Korotyńskiego.

(Nóta jak: Najłaskawsza Pani moja, Królowo nieba.)

O Maryo litościwa, Pani naszych ziem!
Oto wsparcia Twego wzywa lud w nieszczęściu swém.
Tarcz nałogu, ciężka skała
Nasze oczy zawierała
Nieprzespanym snem.

Mącąc razem bolów krocie, a lodowy śmiech,
Myśmy w błędzie i ciemnocie brnęli z grzechu (w grzech,
I nieśmieli podnieść oka,
Kędy patrzy tam z wysoka
Bóg w osobach trzech.

Czego od nas niezabrała wojna, mór i głód,
Resztę skarbów duszy, ciała—resztę zdrowia, cnót,
Jak ssie słodycz z kwiatu żmija,
Tak nam nałóg pierś wypija
I wysusza lud.

Ty, co węża moc podbijasz, nad nim władzę masz!
Twój najświętszy relikwijarz, puklerz wielki nasz,
Na pierś Wilna zawieszony —
Widzi naród przebudzony,
Przed nim schyla twarz.

Już nam spadła z ócz zasłona, lecz się chwieje krok,
Nałóg tłoczy nasze łona, w głowach ciemny mrok:
Radzić sobie niezdołamy!
Matko Bozka z Ostréj-Bramy,
Zwróć litośny wzrok!

Pod swój puklerz, o Maryo! wolę naszę schroń,
Gdy pokusy z góry biją, z dołu chłonie toń.
Zatopionym w klęsk otchłani
Rychło wynijść rozkaż, Pani,
Matko, podaj dłoń!

Święta Boża Rodzicielko! serca sądź, nie czyn:
Wejrz na nędzę naszę wielką—niebacz naszych win;
Słów bluźnierstwa w dniu rozpaczy,
Uproś Matko, niech niebaczy
Twój niebieski Syn.

Srogie Jego sądy Boże w zlitowanie zmień;
Proś, niech wytrwać dopomoże, ufność kładziem weń.
Kamień z piersi, z dusz okowy,
Nocne mary z naszéj głowy
Niech rozproszy dzień.

Niech nietrzyma nas w obłędzie duszy naszéj wróg;
Bozkie światło niechaj będzie strażą naszych dróg;
Niech nas wiedzie życia ścieżka,
Gdzie najwyższa Miłość mieszka,
Na niebiesiech—Bóg.

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(*Dalszy ciąg, ob. Nr. 3*).

Sława dzielnego żołnierza poprzedziła Mokronoskiego w Polsce. Kiedy się tylko ukazał pomiędzy swoimi, musiał im koniecznie przypaść do smaku. Szlachta polska, prędka do korda, zawadjacka, odważna a serdeczna, lubiła zuchów, którzy gardzili śmiercią i niebezpieczeństwami, a nasz Mokronoski na twarzy nosił dyplomat swojego szlachectwa; każdy ruch jego zdradzał żołnierza, któryby nigdy na to nie pozwolił, aby mu kto w kaszę bezkarnie miał dmuchać. Do polskiéj natury wiele zachwycił francuskiego, co także u nas podobać się musiało, bo ten kwiat rycerstwa równie pięknie rozwijał się po wsze czasy we Francji, jak i w Polsce. Kiedy opowiadał o królu Leszczyńskim, szlachta słuchała Mokronoskiego z ciekawością, bo lubo przywiązała się do króla Niemca, ale mile jéj w ucho wpadało wszystko, co o tamtym nieszczęśliwym wygnańcu aż do niéj dochodziło. Wspominali sobie jedni konfederackie czasy, drudzy pysznili się estymą Rzeczypospolitéj we Francji i powagą króla Stanisława na dworze wersalskim. A pan Mokronoski, tyle jeszcze widział, tyle znał osobiście panów i marszałkow francuskich, tyle umiał opowiadać o dworze, o Wersalu i o spółczuciu Francji dla Rzeczypospolitéj,

Mokronoski w istocie był echem francuzkiem w Polsce. Francja stanowiła naród, co od dawnych lat chciał rządzić w Europie i wpływał na nią różnemi sposoby przez wojnę i przez dyplomację. Ministrowie francuscy, czy to Ludwika XIV-go czy XV-go, chcieli zawsze trząść światem. Ztąd z Polską zawierali mnogie stosunki i stronnictwo swoje u nas ciągle utrzymywali. Teraz za czasów Augusta III. chcieli być dobrze z Rplitą, tém więcéj, że sami królowę wzięli z łona szlacheckiego narodu. Ztąd pochlebiali Polakom i Polsce. Niewiedząc o tém, Mokronoski uległ wiele wyobrażeniom francuzkim; nie przerobił się wcale w swojém przywiązaniu do kraju, ale dojrzał, przemienił się w pojmowaniu ludzi i wypadków. We Francji jako szlachcic polski, uważany był za hrabiego. Przytém jako powiernik króla Stanisława, zawiązał szerokie stosunki z arystokracją, bywał na salonach, wyuczył się doskonale po francuzku, jak wprzódy po niemiecku, stał się dwornym, nadskakującym miłym francuzem. Była już wtedy w modzie na dobre owa filozofja XVIII wieku. Materjały palne zewsząd w siebie gromadziło społeczeństwo. Za zbyt wiele miłości Mokronoski zachował w swojem sercu dla ojczyzny, żeby mógł zerwać ze wszystkiemi jéj podaniami, ale mimo to przejął się Wolterjanizmem, poznał nad Sekwaną i Renem wolnych mularzy i wyobrażenia ich przeniósł z sobą do Polski. Powiadają nawet, że sam był piérwszym w Polsce massonem. Tak spółczesna cywilizacja dwóch różnych narodów w nim się jednym odbiła. Salonowość, polor, troszkę niewiary wziął z Francji, a reszta w nim była czysto szlachecka, czysto polska. Troszkę myśli o potrzebie reformy, troszkę filozoficznych przesądów, a przytém wszystkiem prawość, brak wszelkiego poczucia dla materjalnych zysków, które tylu podówczas zgubiło, stanowiły polityczny systemat Mokronoskiego.

W Rplitéj też wiele już wtedy domów urządziło się zupełnie na francuzką stopę, mówiło po francuzku i stroiło się po francuzku. Pan Mokronoski był u nich jakby ziomkiem, bratem; przyjęli go oczywiście z otwartemi rękami.

Udał się przecie prosto do hetmana, który się jeszcze nosił po polsku. Dawne stosunki wiązały go z Branickim i z Poniatowskim, przez nich zbliżył się teraz do Czartoryskich i odtąd gościnnie był przyjmowany w domach tych możnowładców Rplitéj Augustowskiéj. Król który wtenczas niemiał właściwie dworskiego stronnictwa, i z panami polskimi jeszcze się nie pokłócił, zrobił Mokronoskiego Szambelanem.

Nic dziwnego, że z usposobieniami takiemi, jakie miał pan Mokronoski, na samym wstępie swoim do ojczyzny, obrany został w Warszawie posłem na sejm, w r. 1744 na jenerale Mazowieckim. Zajął tak mocno szlachtę na tym sejmiku, na którym jako ziemianin występował, że dała za nim wszystkie głosy. Ale że się o poselstwo wtenczas starał i Wielopolski starosta żarnowiecki, Mokronoski rycerską grzecznością ujmując sobie przyjaciół, podniosł głos za nim i jak dawni Polacy mawiali, ustąpił mu plenam coronidem votorum ex aequanimitate et propensione, z przywiązania oddał mu swoje prawa do poselstwa, co szlachta oczywiście zatwierdziła (b). Odtąd stał się Mokronoski candidatus natus, z urzędu kandydatem szlachty polskiéj do każdego sejmowego poselstwa. (*d. c. n.*)

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO.

Pokażcie mi miasto, w którémby tak szanowano stare zwyczaje, kędy by tradycja tyle miała życiowéj potęgi jak w Wilnie?

Czy zajrzymy w domowego życia zacisze, tam samowładnie rządzą stare po ojcach pozostałe zwyczaje, czy zechcemy zrozumieć głębszą myśl objawów życiu publicznego, znowu przyjdzie nam jéj szukać u zródła tradycji, téj najdzielniejszéj dźwigni, przewagi moralnéj Wilna nad innémi miastami prowincji.

Najwidoczniéj się to uwydatnia podczas świąt dorocznych, do których lud zwykł przywiązywać jakiś urok tajemniczy, święcić je obrzędami pozostałémi od wieków. Mamy tu na względzie uroczystość Trzech króli. Zdaje mi się w żadném z większych miast już niespotkamy chodzących gromadek, z papierową gwiazdą na czele, w dziwacznych strojach, na zgrzebnéj koszuli, w wyklejonych folgą błyszczących koronach, z jakiemś odwiecznem powinszowaniem na ustach, z nieodłączną parą krakowiaków, których roli w gronie królów przychodzących pozdrowić Zbawiciela świata, nie podejmujemy się tłumaczyć.

W powinszowaniach niema wyłączności, niema przywilejów, trzéj królowie pukają do złocistych podwoi i do chwiejących się na swych zawiasach drzwi poddasza, i na jednych i na drugich, czują się obowiązani wypisać C*, M*, B*, ów hieroglif którego znaczenia nieraz sam piszący nierozumie, ale mocno w to wierzy, że to szczęścia domowi przysporzy. Wielka by to była przysługa, żeby też kto spisał te wszystkie powinszowania, możeby ze stylu uczony filolog doszedł do jakiego czasu trzeba odnieść ich początek. Ileśmy mogli dopytać się nikt teraz nieukłada tych powinszowań, przechodzą one z ust do ust, jak wszystkie podania i pieśni ludowe.

Podczas dwóch wieczorów w wigilją i w dzień Trzech króli, snujące się po ulicach, ze śmiechem i pieśnią wesela różnobarwne gromadki, nadają właściwy charakter téj uroczystości, a stary zwyczaj tak jest szanowany, że u nas

(b) Kurjer Polski N. 403.

nikt nie kazał jeszcze drzwi zamknąć, przed królami, chociaż nie raz na drugi dzień po wizycie służba, czyszcząc pokoje wielce się żali, na koronowanych gości.

Kto zbiera i ubiera, te gromadki, trudno odgadnąć, jakoś się to robi, stroje przechodzą jak spuścizna, z jednéj kompanii na drugą, kompanije co rok się kompletują, dobierają, i w ten sposób, nigdy się rozwiązać nie mogą.

Drugim faktem podobnym, jest szopka, którą u nas lud nazywa Betlejki, zapewne zmniejszając pieszczotliwie Betleem,— ma ona kształt małego teatrum, kędy na drutach posuwają się niewielkie lalki. Osnowa religijna została ta sama, lecz od roku do roku trochę rzeczy światowych, kilka figur nowych przybywa do tego widowiska.

Kraszewski w swojéj powieści, malującéj czasy Stanisława Augusta, pod tytułem. »Djabeł,» daje nam obraz znaczenia szopki ówczesnéj, w któréj wyprowadzano na pośmiewisko figury nienawidziane przez ogół dla swéj frymarki poczciwością, lub upodlonego dworactwa. Znakomity a pełen dowcipu Węgierski układał satyryczne strofki charakteryzujące przedstawiane osoby. — Nasza szopka nie ma wcale tego znaczenia, jest to tylko sposób utrzymania mularzy, co nie mają możności zarobienia podczas zimy; przywiléj to przez czas uświęcony, na który nikt targnąć się nie myśli.

A jednak przysłuchując się nieraz dowcipnym zwrótkom, które ukryty za szopką reżysser tego małego teatru wypowiada za działające osoby, znajdziemy w nich klucz wielu zagadek z życia biedniejszych klass społeczeństwa, zrozumiemy co je boli, co pociesza, odgadniemy ich sympatie i nienawiści, wypowiedziane w nieartystycznéj wprawdzie formie, ale uderzające trafnością ocenienia swego położenia i potrzeb, trzezwością sądu i tym samorodnym nawpół naiwnym dowcipem, co się musiał przyzwyczaić półgębkiem tylko wypowiadać myśl swoją.

Na nas zawsze miłe wrażenio robi owe odzywanie się domorosłéj orkiestry szopki, ze swym wstępnym trelikiem na fałszywym klarynecie, wrzaskliwym wtórem pękniętéj trąby i głuchym stukiem olbrzymiego bębna, bo to nas przenosi na skrzydłach pamięci, w lata dziecinne wolne od troski, kiedy z gorączkową ciekawością, wyglądaliśmy przez zamarznięte szyby okien, natężaliśmy ucha czy nie posłyszymy owéj pamiętnéj przygrywki klarnetowéj; ileż to radości i prawdziwego szczęścia, zapewniała szopka, a teraz?...

»Wszystko tak jak dawniéj było,
»Tylko się ku starości nieco pochyliło.»

Ale takeśmy się zagadali o ulicznych sprawach, ześmy o mało nie zapomnieli, że przecież już się zaczął karnawał; lecz nasz karnawał to nie to co w innych miastach, sprawozdawca musiałby się rozdzielić na mnóstwo cząstek żeby dopatrzyć, co się w każdém kółku towarzystwa dzieje, jak się bawią i czy bawią? Balów głośniejszych jeszcze nie było; wieczory w klubie mają się zacząć, a maskarady były dwie wprawdzie, z loterją allegri na rzecz domów przytułku, ale na pierwszéj spacerowali po oświeconych salonach sami mężczyzni, na drugiéj było trochę masek, lecz za to brakło dwóch najpożądańszych gości, intrygi i dowcipu.

Wprawdzie, jak mawiał ś. p. Stanisław Rosołowski: Panie, dowcipu niekupisz ani u Broidy, ani w materjalni, co zwykle stwierdzał przekonywającemi przykładami, które my pominąć musimy, bo i co nam do tego ktoby w takim razie mógł być najdowcipniejszym; kiedy znając trochę ludzką naturę, możemy śmiało wnioskować, że właśnie byłby to najgorszy środek, wtenczas bowiem wysilano by dowcip na to, żeby go niekupić. Możność posiadania wystarczałaby wielu za posiadanie samo; oszczędność byłaby widoczną, a wszyscy z zazdrością dowodzili: »Ot szczęśliwy śmiertelnik, może być dowcipnym, a niechce.»

Widoczna, że nam z tém lepiéj że nie przedają, bo nikt nieobowiązany wydatkować się, a na naszych maskaradach kwitujemy się z pięknémi maskami miedzianą monetą dowcipu tuzinkowego (dziękować Bogu że nie ma potrzeby rzeczywistéj monety, bo o tę w obecnéj chwili trudniéj jak o dowcip prawie).

Z zabaw publicznych zostaje nam jeszcze teatr, lecz o tém późniéj; à tout seigneur honneur, powiedźmy pierwiéj słów kilka o innych nowościach z artystycznego świata.

Udało się nam oglądać prześliczną akwarellę Kwiatkowskiego, co była na tegorocznéj wystawie paryzkiéj, a którą nabył p. Pietkiewicz, znany w całym kraju jako mecenas artystów swoich i lubownik sztuk pięknych; o ile wiemy, już teraz w gallerji p. Pietkiewicza można widzieć płótna znakomitéj wartości, a co ważniejsza, dokładnie ocenić stanowisko sztuki malarskiéj u nas, spotykamy, bowiem,tam prace wszystkich głośniejszych imion w dziedzinie sztuki naszéj.

Akwarella Kwiatkowskiego, mająca półtora łokcia szerokości na łokieć wysokości, uderza oryginalnością pomysłu, doskonałém gruppowaniem i poprawnością rysunku. Ma ona przedstawiać marzenie Chopina, oto układ obrazu:

Na pierwszym planie z prawéj strony spostrzegamy za klawikordem Chopina, ręce bezwładnie wsparte na klawiszach, zda się zdrętwiały po ostatnim akordzie znanego utworu którego dalszy ciąg tylko w duszy dośpiewać wolno. Wzrok jego przymglony, wpatrzył się w przestrzeń sklepionéj sredniowiecznéj sali, którą wyobraźnia jego zaludniła kilkunastu pokoleniami charakterystycznych postaci.

Wyraz twarzy pełen owego zachwytu, gdy człowiek, potęgą natchnienia odrywa się od ziemi, targa więzy materji, co go wiążą z chwilą obecną,i na skrzydłach wyobraźni unosi się w tę cudną krainę, do któréj wstęp tylko czystym i szlachetnym dozwolony sercom. Tuż przy klawikordzie stoi wiejska dzieweczka, w białéj koszulce, z spuszczonemi na plecy kosami, przypominająca ową cudną «Wiochnę»Lenartowicza,— a dokoła poważne matrony i siwy starzec,otoczyli artystę wieńcem i pragną swém współczuciem rozgrzać jego serce zbolałe; a dwa aniołki o białych skrzydełkach do matron się tulą, czują się za słabe, by sprostać potężnemu natchnieniu wieszczą, ich skrzydełka za wątłe by unieść ku niebu taki wylew duszy, on sam przedrze się przez chmury, i, jako modła gorąca, do stóp tronu Przedwiecznegó doleci.

Na prawo w głębi spostrzegamy tłumnie posuwające się postaci,z rozmaitych wieków, sądząc po strojach, a tyle w tém wszystkiem ruchu, tyle życia, że zda się słyszysz rozgwar wesołéj rozmowy, szelest uroczy sukni jedwabnych, chrzest zbroi, warczenie skrzydeł husarzy.

Środkowa gruppa głównie zwraca na się uwagę patrzącego, taka w niéj harmonijna całość, takie prawdziwie artystyczne rozmieszczenie figur.

Składa się ona z kilkunastu osób płci obojéj, co się zatrzymały, jakby zdziwione w swoim pochodzie, i skupiły się, ciekawie poglądając ku lewéj stronie; na przodzie mąż, od stop do głowy w stalową przybrany zbroicę, trochę się w tył podał, rękę położył na piersi a z pod ramienia wygląda mu ślicznmutka figlarna twarzyczka niewieścia, a taka rozciekawiona, tak miły kontrast stanowi z bohaterską postacią, co ją po przedza i z butną miną kontuszowca, co z lewéj strony zamyka gruppę środkową. Ileż to ruchu w tym pół zwrócie i odrzuceniu wylotów, ile zamaszystości, w tém pewném siebie spójrzeniu i marsowatéj minie—jakby się dziwił i gniewał że niepodobne do niego postacie przychodzą mącić ogólne wesele.

Bo też rzeczywiście jakby dla kontrastu, widzimy siwego jak gołąb' starca, sunącego powoli, w jakimś dziwnym przystroju wkapę złocistą, sztywna jego postać, bladość przerażająca oblicza, każą w nim raczéj domyślać się widma, niż żyjącéj postaci. Dziwno mu że się znalazł na téj uczcie, a jeczcze dziwniéj patrzącym na niego, to zobólne nieporozumienie, w całém ugruppowaniu daje się spostrzegać.

Za starcem posuwa się kilka par jeszcze, niewiasty w złocistych sukniach męzczyzni w kontuszach; lecz ich fizjonomije mają coś zbyt nowożytnego w sobie, ich z francuska trefne brody i włosy, teatralne postacie, i udrapowanie strojów wykwintne, a nie naturalne, zdaje się mają na celu powiedzieć: «Myśmy tu obcy, to tylko maskarada, przebraliśmy się żeby wam dogodzić.»

Czy taką myśl miał artysta nie wiemy, jak w ogóle,nie mamy prawa brać na się tłómaczenia osnowy obrazu i dla tego wypowiadamy tylko nasze wrażenie, i to co każdy zobaczyć może, bez żadnych komentarzy i domysłów.

— P. Albert Żamet, znakomity nasz pejzarzysta, po powrócie swoim z Petersburga, dokąd się udawał dla przedstawienia Cesarskiéj Akademii sztuk pięknych, prac swoich, z Włoch przewiezionych, i gdzie został zaszczycony godnością akademika; ukończył kilka obrazów, które mieliśmy przyjemność oglądać w jego pracowni, a mianowicie dwa widoki: z okolic Rzymu i z gór apenińskich (własność JW. Nazimowa). Pejzaż Rocca di Papa z Campo annibale (własność W. Lubańskiego), oprócz tego kilka innych widoków na ukończeniu dla PP. Milewskiego Oskara i P. Wolskiego.

Niedługo ma, słyszę, wyjechać znowu do Włoch, dla wykonania znakomitéj pracy, powierzonéj mu przez P. Pietkiewicza.

— P. Majranowski, po powrócie swoim z Mohilewa, otworzył swą pracownię, w dawnéj sali Gimnastycznéj, i rozpoczął ogromną pracę. «Patronka świętych Polski i Litwy» obraz którego szkic podziwialiśmy uprzednio. Pracę tę zamówił ks. Zaleski.

P. Śledziński (syn), którego obraz przedstawiający Daniela w lwiéj jamie, oglądaliśmy w klubie, ma na ukończeniu prześliczne studjum, z natury, wyobrażające staruszkę zawlekającą igłę.

— W pracowni fotograficznéj p. Dowmonta, przy ulicy wielkiéj w klinice dawnéj, mieliśmy przyjemność podziwiać artystyczną prawdę jego fotografii (bez retuszu), a w imieniu ogółu oświadczamy mu wdzięczność za zniżenie cen, które po innych zakładach fotograficznych były do dziś dnia prawie bajeczne.

(x)

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Prowadzona o niepodległość Włoską wojna, ożywiła niezmiernie we Francuzach zapał dla świetnych dziejów Italii dla jéj literatury, sztuki, dla jéj filozofów i mędrców najnieszczęśliwszych, i najwięcéj prześladowanych w Europie przez Inkwizycją Świętą, oraz rodzinę Habsburgów, w których ręce, nieubłagane fatum co od wieków prześladuje tę cudną ziemię, oddało najpiękniejszą jéj perłę Królestwo obojga Sycylii.

Zwykle tak bywa, że studiując pomniki, prawa i literaturę jakiegoś narodu badacz z nim duchem się brata— i im ją lepiéj poznał, tem mu ta ziemia droższą się staje. Najtrudniéj tylko zbliżyć się do obcego kraju; raz w nim się rozpatrzywszy i rozczytawszy w jego kronikach, obudza się współczucie dla jego cierpień i nadziei, lub admiracya dla jego wielkości, która koniecznie potrzebuje słowem albo pismem się objawić.

Tak też się i tu stało. Z początku publicyści z rozkazu podnosili Włochy w opinii Francji. Powoli, poważniejsi pisarze, akademicy i dziejopisowie odczytawszy zapomniane po części karty bogatéj historyi tego najstarszego z Europejskich narodów—poczęli szperać w niéj głębiéj, i z tego szperania wynikła cała literatura nowa, traktująca o starych dziejach Italii, opłakująca jéj nieszczęścia, wykazująca jéj prawa do względów i wdzięczności świata.

Jedną z najlepiéj napisanych tego rodzaju książek jest «la Grande Italienne», utwor Amedeusza Rènè. Utalentowany ten pisarz wziął sobie za przedmiot ostateczną organizacją władzy papieskiéj w XI wieku, kiedy jednocześnie i kościół swą ostatnią przybierał formę. Podwójna ta praca, jak wiadomo, nie mogła się dokonać bez długich bojów z Cesarzami Niemieckimi i z duchowieństwem, którego zwyczaje i obyczaje przemieniała z gruntu. Papież Grzegorz VII omało pare razy nie zginął w téj walce—a prawdopodobnie byłby w początku upadł, obarczony brzemieniem swego przedsięwzięcia, gdyby niebył znalazł silnéj podpory i dzielnéj pomocnicy w hrabinie Matyldzie, w domie po Margrafie Toskańskim, któréj berłu podlegały w owczas Toskania, Modena, Reggio, Mantua, Ferrara, Parma i Placencia.

Téj to wielmożnéj Włoszki historją, związaną ściśle z dziejami kościoła Rzymskiego, napisał przed parą miesiącami pan Réné, wysoko w Paryżu ceniony autor «Siostrzeniec Mazarina» i pani Montmorency, dwóch książek historycznych niepośledniéj wartości.

Jakkolwiek silne zajęcie mogą obudzić twory wyobraźni—jakkolwiek wysoko cenić należy poetyczne umysły, umiejące potęgą imaginacyi stwarzać bohatyrów, wymyślać wypadki i odziewać je pozorem rzeczywistości, fikcya ma w historji niebezpieczną rywalkę,—a poeta musi ustąpić pierwszeństwa historykowi. Poemata Virgiliusza, chociaż prześliczne, nie mają wagi opowiadań Tacyta—a strata Eneidy mniéj byłaby ważną niż strata Annałów. Najszczytniejszy poemat, najśmielsza analiza, najzręczniéj wymyślona bajka nie nauczy nas tyle o nas samych, co prosty rzut oka na historją. W niéj to złożona najwyższa nauka rodzaju ludzkiego, jego ułomności, namiętności, niekonsekwencye, słabości—czasem i to co jego wielkością się zowie— a smutnaż to nauka— bo zawsze gorzka wiedza, najstraszniejszą jest w tedy, kiedy czyny ludzkie odkrywa. Zbrodnia i obłuda na każdéj prawie karcie historji tryumfuje tak uporczywie—że na same tylko fakta patrząc i nie sięgając głębiéj, a raczéj wyżéj—co chwila bierze ochota powtórzyć rozpaczliwe słowa konającego Brutusa: »cnoto jesteś czczem słowem»!

Dla tego mędrzec, co bez Boga zabierze się do téj lektury, takie z niéj wyniesie przekonanie, taki na niéj osnuje systemat, jak Machiawel. Ileż głów wybornych wpadło tym sposobem w pułapkę nauki! Nie inny los spotkał sekretarza Florenckiego gabinetu, ponurego Machiavela; błyskawice erudycyi zaślepiły go na wszystkie wyższe światła; dlatego że przywiązał się jedynie do studiowania spraw monarszysh—nie mógł już dojrzeć praw po nad niemi stojących; poczucie sprawiedliwości znikło w jego sumnieniu — imponujący dramat ludzkości stał się w oczach tego myśliciela straszliwą farsą, krwawem błazeństwem, gdzie zawsze wygrywa silniejszy. Doszedłszy do takiego poglądu, logicznie, myślał już tylko o apoteozie moeniejszego, rozgrzeszonego z wszelkiéj zbrodni przez zniesienie wszelkiego prawa.

Takie są konkluzye nauki Machiavela— taka jest spadzistość po któréj on się stoczył w przepaść do któréj, kto nie patrzy na historją z wysoka—nie ogarnia całéj przestrzeni jaką ludzkość od swych początków aż do dziś dnia ubiegła, ale za pojedyńczymi faktami po błocie goni zygzakiem, i dla tego że daléj nad poziom swój nie widzi, wątpi o Bogu i postępowi zaprzecza.

Zapisawszy myśl powyższą na czele, przystępujemy do historycznego faktu, na którym pan Rénée książkę swoją osnuł.

(*d. c. n.*)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— Na nowy rok wyszedł pierwszy numer «*Magazynu mód*». pod redakcją Gregorowicza; zaleca się on starannym wydaniem i wyborem artykułów. Szczególnie zwraca na siebie uwagę ustęp, «do Polek» wyszły z pod pióra P. Pruszakowéj, która najlepiéj umie przemawiać do serc i uczuć rodaczek naszych.

— P. Niewiarowski, autor sprawozdań tygodniowych z życia brukowego, zamieszczanych niegdyś w gazecie Warszawskiéj, znanych pod godłem *Gwiazdki*, zamierza obecnie wydawać rodzaj pisemka ulotnego w formie humorystycznéj, pod tém samém godłem, w którém oprócz swoich prac, ma zamieszczać wiele innych artykułów, malujących życie warszawskie.

— Na dniu 9-tym z. m. odbyło się uroczyste odkrycie pomnika, wzniesionego doktorowi Villiers, w akademii Medyko-Chirurgicznéj w Petersburgu. Znakomity ów lekarz, pierwszy prezydent akademii, wielce się przyczynił, do posunięcia naprzód nauki medycznéj, a zostawując znakomite kapitały, w celu wspierania wdów i sierot zmarłych lekarzy—uwiecznił swe imie w pamięci wdzięcznéj potomności.— Pomnik postawiony na placu Akademii, ma kształt następujący: Piedestal, z pięknego szarego granitu, ozdobiony czterma kariatydami i płaskorzeźbą dźwiga na sobie siedzącą postać doktora, z odkrytą głową, z ustawą Akademii w ręku. Cztery płaskorzeźby przedstawiają, chwile ważniejsze z życia tego uczonego.

— Czytamy w *Kur. Warsz.*: Ś. p. Grzegorz Junosza *Cieśliński*, Sędzia Appelacyjny, testamentem z d. 18(30) kwietnia 1850 r, zatwierdzonym przez Radę Administracyjną pod dniem 23 sierpnia (4 września) 1855 r., zapisał summę rs. 6.000, na utrzymanie z procentu dwóch młodzieńców z familji *Cieślińskich*, najbliższych krewnych testatora stanu szlacheckiego, wyznania Rzymsko-Katolickiego, a następnie z dalszych linji, lub w braku tych z familji innéj ubogiéj szlachty, o ile być może z familji *Gozdowskich*, w Szkołach Gubernialnych i Uniwersytetach kształcić się mających: zalecających się dobremi obyczajami i rządnością. Procent po 5% od téj summy wynoszący rs. 300 rocznie, ma być podzielony w równych częściach dla 2-ch uczniów na stołowanie, odzież, książki szkolne i wypłacanie ich w razie małoletności do rąk ich rodziców lub opiekunów, pod wiedzą i kontrollą Zwierzchności Szkolnéj, aby był na właściwy cel obracany. Gdy obecnie stypendja powyższe przyznanemi być mogą dwom wykwalifikowanym kandydatom w wysokości po rs. 150 rocznie dla każdego, przeto Kurator wzywa osoby interesowane, mające wedle powyższych warunków prawo do korzystania z tego dobrodziejstwa, aby najdaléj w ciągu dni 30 od daty niniejszego ogłoszenia, przedstawiły Kuratorowi przy stosownych podaniach dowody kwalifikacyjne: 1) Legitymacji familijnéj i szlacheckiéj, 2) Metrykę urodzenia kandydata do stypendjum, 3) Świadectwo szkolne jako kandydat zapisany jest w poczet uczniów Gimn: lub Uniwer:, na nauki uczęszcza i zaleca się dobremi obyczajami i rządnością. — Warszawa dnia 16 (28) Grudnia 1859 roku,— Radca Tajny, *Muchanow*. Naczelnik Wydziału, Radca Stanu, A. *Plewe*.

WIADOMOŚCI BIBLIOGRAFIJNE.

W Poznaniu od ś. Jana r. z. wyszły: u Lud. Merzbacha: »Poradnik chrześcijańskiego miłosierdzia. p. ks. Mallais (tłómaczenie podług Miłkowskiego), «Fata-morgana« powieść p. Paul. Wilkońską (2 tomy); »Nauka czytania języka angielskiego« p. Brennecke; »Mały Katechizm Rzymsko-Katolicki« p. ks. Lewandowskiego (3 wydanie). U Konst. Żupańskiego: »Polska; dzieje i rzeczy jéj«, p. Lelewela T. II, VI. i VII. »Wilczek i pięciu jego synów,« (wspomnienie z 2 połowy XVIII, początku XIX w.). przez Bonawenturę z Koczowa; »Stare dzieje« komedja J. F. Kraszewskiego; »Głos szlachcica o wolności kmieci« p. Kazimerza herbu Strzała; »Listy Zygmunta Krasińskiego o Stefanie Czarneckim« (poemacie Kaj. Kożmiana); »Ofiary,« komedja z angielskiego, Aleks.» Przezdzieckiego;« »Wykład praktycznych rachunków,« p. Brettnera; »Apteczka domowa« p. d-ra. Małeckiego.

U Kamińskiego: »Obraz panowania Zygmunta III. T. I; Łukaszewicza: »Rys historyczny« (wyd. drugie).

U N. Kamińskiego (gdzie wychodzą i czasopisma poznańskie: »Przyroda i Przemysł, T. III, Ziemianin, Przegląd poznański i Dziennik poznański) wyszły, »Historja panowania Jana Kazimierza z Klimaklerów« Wesp. Kossowskiego, przez współczesnego tłómacza na pol. język w skróceniu przełożona, wydana z rękopisu w r. 1840 p. Ed. Raczyńskiego, a teraz z oryginału poprawiona i powtórnie wydana, 3 tomy. »Dzieje narodu polskiego aż do naszych czasów,« dla użytku młodzieży, 2gie poprawne wydanie.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Londyn, *z końca Grudnia.*

(*Ciąg dalszy*).

Nie jeden może posądzi mnie o pewien rodzaj herezji, i ukaże na Francję, jako na przodownicę na drodze cywilizacji. Czytałem niedawno, nb. po polsku, namiętną apologją Francji, podnoszącą tę ostatnię tak wysoko, tak wysoko, że wyżéj już nie można narodu postawić. Wydaje mi się to egzageracją niepotrzebną, a nawet szkodliwą; bo stawia się tym sposobem wzór do bezwarunkowego naśladowania; a bezwarunkowe naśladowanie nie może w końcu niezamienić się na proste

małpiarstwo, szczególnie dla nas Polaków, mających wiele spólnego, ale też i wiele różnego z zachodem. A przytém Francja dzisiejsza podupadła, przystanęła, przycupnęła— jeżeli tak godzi się wyrazić— można w niéj znaleść jakiś szczegół do pochwalenia, jakiś szczególik do podniesienia; ale do pełnienia cywilizacyjnéj, ludzkościowéj missji, sama na jakiś czas przynajmniéj, zeznała się nieudolną. Nie jest więc ona wzorem doskonałym. A stręcząc wzory, potrzeba poszukiwać takie, które o ile możności zbliżają się do doskonałości.

My, piszący za granicą po polsku, jesteśmy pod pewnym względem stręczycielami wzorów cudzoziemskich. Chcąc więc odpowiedzieć temu powołaniu, musimy odnosić wszystko do kraju i być ostróżnymi, dla tego żeby, albo nie obałamucić, albo nie zrazić. Zdając sprawę z życiowych objawów Zachodu, umiemy je tak przedstawiać, aby poszły one na pożytek nasz narodowy. Musiemy przeto dobrze naprzód zastanowić się i zrozumieć: Cywilizację Zachodnią.

Poznań, *31 grudnia 1859 r.*

Rozpoczynając pobieżne doniesienia o życiu naszém społeczném i literackiém w ostatnim dniu roku, mimowolnie rzucam okiem po za siebie na rok ubiegły, i przywodzę sobie na pamięć, czém był dla mieszkańców kraiku, czém się różnił od lat poprzedzających, a rezultatem tego obrachunku z żegnającym nas rokiem jest przekonanie, że mimo największéj życzliwości dla odchodzącego na wieczności łono, uznać go musimy za pospolity, bo ani klęskami nadzwyczajnemi nie nawiedził nas, ani dawcą szczęścia nazwanym być może. Nie mówię jednakże, żebyśmy całkiem wolni byli od klęsk, lub żadnéj pociechy nie doznali, ale klęski te są dla nas chlebem powszednim od lat kilkunastu, a pociechy niepewnym zadatkiem lepszéj przyszłości. Smutnym wypadkiem roku ubiegłego jest szerzący się coraz bardziéj upadek naszego bytu materjalnego, który mimo wymówne szermowanie ideologów pozostanie niezbędnym warunkiem postępu i szczęścia każdego narodu. Średni urodzaj przy obdłużonych dobrach, brak kapitałów między zamożniejszymi, albo bratobójcze umieszczanie ich na bankach zagranicznych, zachwiany skutkiem wypadków wojennych kredyt: wszystko to spiknęło się na zgubę naszych właścicieli ziemi i spowodowało upadek kilkunastu. Jasna rzecz, że przy takich konjunkturach cena dóbr nadzwyczaj spadła, i nie zbywa na przykładach, że sub hasta sprzedano wieś ledwie za połowę jéj dotychczasowéj ceny, a i na tę cenę dla zupełnego braku kapitałów kupca nie masz, lecz kupuje cudzoziemiec. Gdzie z upadkiem jednego stanu podnosi się drugi i zapełnia jego stanowisko, tam upadek majątków najczęściéj prowadzi za sobą poprawę jednego stanu i wzniesienie się drugiego, a ogół wchodzi na drogę postępu. Lecz gdzie jak u nas nie stany, lecz różnoplemionni idą z sobą w zawody, tam upadek majątków jest klęską dla ogółu. Nadzieja trzeciéj seryi listów zastawnych, którą ubiegły rok pocieszał podupadłych obywateli, cierpkiego i bardzo wymównego doznała zawodu. Rok ubiegły był dla nas stryjem nieczułym, przybyłych w gościnę nasycił wprawdzie, ale puścił w daleką i niepewną drogę bez pomocy i bez słowa pociechy.

Z drugiéj strony nie można zaprzeczyć, że ubiegły rok przyniósł nam choć w miarę dobre owoce. Wykrycie przez posła Niegolewskiego nadużyć, jakich się dopuszczano w W. X. Poznańskiém, spowodowało śledztwo przeciw głównemu sprawcy tych nadużyć. Wystąpienie posła Bentkowskiego przeciw niedbalstwu w tłumaczeniu na język polski papierów urzędowych, spowodowało ministerstwo do wydania nowych instrukcji temu niedbalstwu zaradzać mających. Prawda, że zmiana ta na lepsze po za krawędź papieru jeszcze się nie posunęła, jednakże władze widocznie postępują w téj mierze oględniéj.

Grodno, *28 grudnia 1859 r.*

Mówiąc o teatrze, należy wspomnieć, że artyści dramatyczni wileńscy, powracający zDruzkienik, w ciągu miesiąca września, śpiewali nam opery i grali polskie i ruskie komedje. W rozmaitym czasie słyszeliśmy kilka koncertów wykonanych przez przejezdnych artystów— muzyków—i jeden koncert przez grodzieńskich amatorów, na reparacją kościoła po-bernardyńskiego.

Menażerji, zostającéj tutaj od dwóch miesięcy, w któréj olbrzymi wół, ważący cztery siódme funtów, najznakomitszą odegrywa rolę, nie zbyt pomyślnie idą interessa; nie wielu ciekawych ją odwiedza, a zwierzętom (oprócz wołu rozumie się), jako wychowankom południa, klimat nasz nie służy.

W ostatnich dniach grudnia do starego grodu naszego, niby z obłoków nagle spadłszy, oczarował go p. Epstejn, magiczno-egipsko-chińsko-indyjski sztukmistrz, a jego zręczne sztuczki z kartami, butami, kaloszami, chustkami, butelkami, pieniędzmi i t. d., tak wielu omamiły z tutejszéj publiczności, iż tyle rozmowy, o ile do niéj wchodzić może egipsko-brzuchomówczy talent i dowcip p. Epstejna.

W obecnéj chwili, tutejszych mieszkańców mocno zajmuje kwestja żywotna, dotycząca Grodna. Oto zarząd drogi żelaznéj Petersburgsko-Warszawskiéj, jakoby miał przeznaczyć w Sokółce, mieście powiatowém i wiosce Porzeczu stacye klassy 2-éj, w Grodnie zaś klassy 4, a to z tych powodów, że w Sokółce i Porzeczu łatwiéj jest o materjały i rzémieślników. O ile wiadomo, Sokółka jest lichą mieściną, pozbawioną nawet przywileju—posiadać ważną dla powiatu juryzdykcją, t. j. sąd powiatowy, a mieszkańcom powiatu rozpieranie się w rozmaitych sprawach téj instancji właściwych, wskazany Białystok. Ludność Sokółki stanowią, jak zwykle u nas, miejscowi urzędnicy, żydzi i ubodzy mieszczanie; handel i przemysł żaden prawie; Porzecze jest to wioska jak każda wieś nasza, składająca się z nielicznych rolników—kmiotków. Grodno zaś ma ludności około 20 tysięcy, ma spławną rzekę Niemen, którym zboże, len, budulec, skóry i t. d. spławiają się za granicę, a ztamtąd sól, śledzie, narzędzia rolnicze i machiny, futra, fajans i t. p.; zatém miasto to jest miejscem składu wielu artykułów handlu krajowego i zagranicznego. Grodno przerznięte kilką gościńcami pocztowemi, drogami wojskowemi i handlowemi, które łączą go z gubernjami: wileńską, mińską, wołyńską, kowieńską i królestwem polskiem. W juryzdykcjach tego miasta, jako gubernjalnego, odbywają się licytacje na rozmaite liwerunki (podrady) rządowe; wystawiają się drogą licytacji liczne posessje rządowe; więc z tego powodu i wielu innych, których tu wyliczenie byłoby zbytecznem, z powiatów swojéj i przyległych gubernij, mamy częste odwiedziny obywateli, kupców i spekulantów. Zresztą zdrowy chłopski rozum i nauka wskazuje: gdzie jest łatwiéj o rzemieślników i materjały—czy w pustéj wiosce, lub lichéj mieścinie, czy też w Grodnie, mieście gubernjalném, w którém, chociaż nie są, jak gdzieś tam na zachodzie, rozwinięte przemysł, rzemiosła i handel, wszelako pod tym względem o całe niebo wyższe od Sokółki i Porzecza. Mieszkańce podobno do właściwych władz wystosowali petycje, o uwzględnienie w Grodnie stacji klassy 2-éj, dla rozwinięcia handlu i przemysłu w tém mieście, również w celu usunienia niedogodności obywatelstwa i kupców grodzieńskiéj i przyległych gubernij; my zaś podajemy fakt jak jest, unikamy wszelkich uwag—i na tém kończymy sprawozdanie.

Herblis.

Mohilew. *30 grudnia.*

Bardzo mało faktów na ten raz podajemy, lecz co żywiéj potrąciło serce i na duszę wpłynęło, o tém chce się powiedzieć szczegółowiéj. Jednym z takich faktów jest przeniesienie nabożeństwa z naszego farnego kościołka do odnowionéj Archikatedry. Szlachetny zamiar odnowienia naszéj świątyni, powzięty w roku przeszłym, 20 grudnia 1859 r. przyszedł do skutku, i w tym dniu zebrani zanosiliśmy gorące modły do Boga, aby ściany odnowionego kościoła widziały w nas i w potomkach naszych przykład pobożności i stałości w naszéj świętéj wierze. Lecz nim przystąpimy do opisania nabożeństwa, podamy piérwéj krótki rys odnowienia.

Po obliczeniu wszystkich rozchodów, summa r. s. 14,000, jak na Mohilew, gdzie kapitały w rękach żydów, bogatsi chociaż mają jakie takie zasoby, jednak nie ochoczo niosą grosze na chwałę Bożą i dobro ogółu, była za wielką; lecz kwesty, zbiory z powiatów i grosze wdowie serdecznéj szlachty, mieszczan i kmiotków, wkrótce złożyły wyżéj pomienioną summę w ręce komitetu.

Pan Milanowski, równie gruntowny znawca sztuki budowniczéj jak i bezinteresowny, ofiarował swoją naukę na chwałę Bożą, przybudował dwie kaplice i przerobił główny ołtarz. Pan Ferszt, malarz z Wilna, odnowił stare al-freski. Oprócz niektórych obrazów bardzo nietrafnie i nieloicznie nawet zrobionych, możemy mu jeszcze zarzucić zbytnią kolorów jaskrawość. Obraz do wielkiego ołtarza, wykonany przez pana Majranowskiego, zachwyca Mohilewian swoją pięknością i pobudza serca nasze do oddania hołdu sztuki mistrza rodaka. Przedstawia on wskrzeszenie Piotrowina przez świętego Stanisława.

Pierwszą Mszę miał ks. Turalewicz nasz Oficiał. Kazanie, mogące służyć za wzór kazań w takich zdarzeniach, mówił ks. Prałat Kiełkiewicz.

Na zakończenie musiemy podziękować naszéj amatorce śpiewów, pannie Konstancji Lipińskiéj, która swoim miłym głosem w dzień przeniesienia nabożeństwa, serca pobożne bardziéj jeszcze podnosiła, a nie jedno zatwardziałe wzruszyła i do pokornéj modlitwy skłoniła.

Ap. K.....ski.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что во исполненіе указа правительствующаго сената, на пополненіе провіантскаго долга почитающагося на евреяхъ Виноградѣ и Берловичѣ, подвержены въ публичную продажу домы принадлежащіе Берловичу и Винограду, состоящіе въ г. Лидѣ, Берловича на новой Кармелитанской улицѣ подъ N. 180, деревянный одно-этажный построенный на казенной землѣ, приносящій чистаго годоваго дохода 50 р. сер., оцѣненный по трехъ-лѣтней сложности въ 150 р. сер., и Винограда при большой Замковой улицѣ подъ N. 152, деревянный на вотчинной землѣ, приносящій чистаго годоваго дохода 100 р., оцѣненный по 3-хъ-лѣтняй сложности таковаго въ 300 руб., съ принадлежащею къ оному каменною лавкою, состоящею на церковной землѣ, приносищею чистаго годоваго дохода 10 р., оцѣненнаго по 8-ми-лѣтней сложности таковаго въ 80 р., и для таковой продажи, назначены рѣшительные торги въ присутствіи Лидскаго уѣзднаго суда на 28 число апрѣля 1860 г., съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою; почему желающіе купить домы Берловича и Винограда, благоволятъ на означенное число прибыть сами, или прислать своихъ повѣренныхъ, съ надлежащими залогами, въ Лидскій уѣздный судъ, гдѣ имъ предъявлена будетъ опись съ оцѣнкою тѣмъ домамъ. Декабри 18 дня 1859 года.

Ассесоръ *Пѣполь.*
Секретарь *Новокунскій.*
Столоначальникъ *Войткевичъ.* (465)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 2 Денабря сего года состоявшагося, на удовлетвореніе претензіи дворянъ Юрія и Вероники Хоецкихъ, къ дворянамъ Алоизію, Ильдефонсу и Людвигу Вышомирскимъ, по вошедшему въ окончательную силу рѣшенію Виленскаго уѣзднаго суда, въ 643 р. съ процентами, съ 3 марта 1849 г. простираемой, подверженъ публичной продажѣ фольварокъ Бейнашиле ихъ, Вышомирскихъ, Виленскаго уѣзда въ 3-мъ станѣ состоящій, заключающій 100 десятинъ земли и наличныхъ вольныхъ крестьянъ мужескаго пола 4 души, оцѣненный по 10-ти-лѣтней сложности средняго чистаго годоваго дохода въ 1,272 р., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи сего правленія торгъ 2 числа Мая 1860 г., въ 11 часовъ утра, съ узаконенною постѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3-му отдѣленію въ 8-мъ столѣ губернскаго правленія. Декабря 23 дня 1859 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* (474)

2. Гродненская палата государственныхъ имуществъ объявляетъ, что въ присутствіи ея 20 и 24 февраля 1860 г. будутъ производиться торги, на отдачу съ подряда постройки новыхъ деревянныхъ церквей, Волковыскаго уѣзда по смѣтѣ N. 1 въ мѣст. Порозовѣ и Новомъ Дворѣ, Слонимскаго уѣзда по смѣтѣ N. 1 въ селеніяхъ Вензовцѣ, Голынкѣ и Миронимѣ, по смѣтѣ N. 2 въ селеніи Охиновѣ и по смѣтѣ N. 3 Порѣчьѣ, Брестскаго уѣзда по смѣтѣ N. въ селеніи Чемери, Бѣльскаго уѣзда по смѣтѣ N. 2 въ урочищѣ Самогрудъ; изъ коихъ на церкви: Порозовскую, Новодворскую, Чемерскую и Самогрудскую лѣсъ будетъ отпущенъ безплатно отъ казны, а на всѣ прочіе по купной на счетъ съемщика.— На устройство церкви по смѣтѣ N. 1 исчислено вообще съ лѣсомъ 1,251 руб. 21¾ к., при отпускѣ же отъ казны лѣса 1,069 руб. 90¼ к., по смѣтѣ N. 2 съ лѣсомъ 1,560 руб. 76¾ к., при отпускѣ отъ казны лѣса 1,292 руб. 38 коп. и по смѣтѣ N. 3 съ лѣсомъ 2,794 руб. 24 коп. Во всякомъ случаѣ, вырубка и вывозка лѣса, какъ равно доставка камня, песку и глины будутъ отнесены на прихожанъ безплатно, съ тѣмъ однако, чтобы лѣсъ закупленъ былъ подрядчикомъ въ недальнемъ разстояніи отъ церкви и именно не далѣе 3-хъ миль. Желающіе участвовать въ торгахъ, обязаны явиться въ означенные сроки въ палату, или прислать свои предложенія въ запечатанныхъ конвертахъ, съ благонадежными равняющимися третей части подрядной суммы залогами, преимущественно въ наличныхъ деньгахъ или кредитныхъ бумагахъ, или же въ собственномъ съемщика недвижимомъ имуществѣ, а въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть излагаемо удостовѣреніе о согласіи ихъ на подверженіе сего имущества въ залогъ, съ обращеніемъ на оный прямо взысканія при неисправномъ устройствѣ съемщикомъ церквей.

Дѣлопроизводитель *Завадскій.* (462)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, въ слѣдствіе постановленія его, 30 октября сего 1859 г. состоявшагося, на предметъ прекращенія недолженствующаго по закону существовать закладнаго владѣнія дворянъ Онуфрія Славецкаго и Павла Каменскаго, участками земли помѣщика Тарквинія Зыгфридова Буйницкаго, Дисненскаго уѣзда 1 Стана въ деревнѣ Лотышенкахъ состоящими, и для удовлетворенія закладныхъ владѣльцевъ присужденными имъ рѣшеніемъ Дисненскаго уѣзднаго суда суммами: Славецкому 400 р. и Каменскому 500 р., подвержены въ публичную продажу состоящіе въ закладномъ владѣніи ихъ участки, заключающіе земли: первый 28 дес., оцѣненный вмѣстѣ съ строеніями 590 р., а послѣдній 34 дес. земли, оцѣненный тоже вмѣстѣ съ строеніями 810 р., и для произведенія таковой продажи, особо на каждый участокъ, назначенъ въ присутствіи Дисненскаго уѣзднаго суда торгъ 27 числа апрѣля мѣсяца 1860 года, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Декабря 21 дня 1859 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* (466)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

2. Wileński rząd gubernialny ogłasza, że w celu wykonania ukazu rządzącego senatu, dla pokrycia długu prowianckiego, liczącego się na żydach Winogrodzie i Berłowiczu, wystawują się na przedaż domy, należące do Berłowicza i Winograda, położone w Lidzie, Berłowicza na nowéj Karmelitańskiéj ulicy pod N. 180, drewniany jednopiątrowy, zbudowany na ziemi skarbowéj, przynoszący czystego dochodu rocznego 50 r. sr., oceniony wedle trzyletniéj proporcyi 150 rub. sr., i Winograda na Wielkiéj Zamkowéj ulicy pod N. 152 drewniany na ziemi dziedzicznéj, przynoszący czystego dochodu 100 rub. sr., oceniony wedle trzyletniéj proporcyi 300 r., z należącym do niego murowanym sklepem, położonym na gruncie kościelnym przynoszącym czystego dochodu rub. 10, ocenionym wedle 8-mio-letniéj proporcyi 80 r. sr., a dla rzeczonéj przedaży naznaczają się ostateczne targi w powiatowym sądzie Lidzkim d. 28 kwietnia 1860 roku, ze zwykłym przetargiem. Przetoż życzący kupić domy Berłowicza i Winograda, zechcą przybyć sami lub przysłać pełnomocników z prawnemi ewikcyami do sądu powiatowego Lidzkiego, gdzie im okazany będzie inwentarz z ocenką domów.

Assesor *Piepol.*
Sekretarz *Nowokuński.*
Nacz. Stołu *Wojtkiewicz.* (465)

2. Wileński rząd gubernialny ogłasza, że na mocy jego postanowienia d. 2 grudnia ter. roku, w celu zaspokojenia pretensyi dworzan Jerzego i Weroniki Chojeckich, do dworzan Aloizego, Ildefonsa i Ludwika Wyszomirskich, na mocy wyroku sądu powiatowego Wileńskiego, na 643 r. z procentami od 3 Marca 1849 r., wystawuje się na przedaż folwark Bejnaszyle Wyszomirskich, w pow. Wileńskim w 3 stanie, zawierający 100 dziesięcin ziemi i obecnych wolnych włościan płci męzkiéj 4 dusze, oceniony wedle dziesięcioletniéj proporcyi czystego dochodu 1,272 rub., a dla wykonania takowéj przedaży naznacza się w tym rządzie targ d. 2 Maja 1860 roku, ze zwykłym przetargiem. Życzący przezierać papiery, téj przedaży dotyczące, mogą je znaleźć w 3 oddziale w 8 stole rządu gubernialnego. Dnia 23 grudnia 1859 roku.

Radźca *Giecołd.*
W ob. Sekretarza *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (474)

2. Grodzieńska Izba dóbr państwa ogłasza, że w niéj d, 20 i 24 lutego 1860 r. odbędą się targi, dla oddania przez podrad budowy nowych drewnianych cerkwi w pow. Wołkowyskim wedle kosztorysu N. 1 w miasteczkach Porozowie i Nowymdworze, w pow. Słonimskim wedle kosztorysu N. 1 we wsiach Więzówce, Hołyńce i Mironimie wedle kosztorysu N. 2 we wsi Ochanowie i wedle kosztorysu N. 3 we wsi Porzeczu; w powiecie Brzeskim wedle kosztorysu N. 2 we wsi Czemery; w pow. Bielskim wedle kosztorysu N. 3 we wsi Rajskl, w pow. Sokolskim wedle kosztorysu N. 2 w uroczysku Samogrud, z których na cerkwie: Porozowską, Nowodworską, Czemerską i Samogrudzką drzewo będzie dostarczone bezpłatnie ze skarbu, a na wszystkie inne ma kupić swym kosztem podradczyk. Na budowę cerkwi wedle kosztorysu N. 1 wyliczono w ogólności wraz z drzewem 1,251 rub. 21¾ k., a skoro daje się drzewo ze skarbu 1,069 rub. 90¼ k., wedle kosztorysu N. 2 z drzewem 1,569 rub. 76¾ k., gdy drzewo daje się ze skarbu 1,292 r. 38 k., a wedle kosztorysu N. 3 z drzewem 2,794 r. 24 k. W każdym razie wyrąbanie i wywiezienie drzewa, jako też dostarczenie kamienia, piasku i gliny należeć będzie do parafian bezpłatnie, z warunkiem wszelako, aby drzewo było zakupione przez podradczyka nie daleko od cerkwi, a mianowicie nie daléj jak o trzy mile. Życzący uczestniczyć w targach obowiązani są przybyć w oznaczonym terminie do izby, lub przysłać swoje warunki w zapieczętowanych pakietach z prawnemi ewikcyami, równającemi się trzeciéj części summy podradowéj, mianowicie w gotowce lub biletach kredytowych, albo nareście we własnym podradczyka majątku, a w razie oddania pod ewikcyą majątku innéj osoby, ma być złożony akt zgodzenia się jéj na to, że poszukiwanie z rzeczy nieakuratności podradczyka ma się całkowicie stosować do majątku poręczyciela.

Sekretarz *Zawadzki..* (462)

1. Wileński rząd gubernialny ogłasza, że na mocy jego postanowienia d. 30 Października 1859 r., w celu zniesienia nieprawnie istniejącéj tradycyi dworzan Onufrego Sławeckiego i Pawła Kamieńskiegó, sched ziemi obywatela Tarkwiniusza syna Siegfrieda Bujnickiego, w pow. Dziśnieńskim, 1 stanie, we wsi Łotyszenkach, a dla zaspokojenia tradycyjnych wierzycieli w skutek wyroku sądu powiatowego Dziśnieńskiego, przysądzającego Sławeckiemu 400 r. a Kamieńskiemu 500 rs., wystawują się na przedaż będące w tradycyi schedy, zawierające: pierwsza 28 dz., oceniona wraz z budowlami 590 rub., a ost-tnia 34 dz., obeniona także z budowlami 810 rub. Dla wykonania zaś takowéj przedaży, osóbno na każdą schedę, naznacza się w sądzie powiatowym Dziśnieńskim targ d. 27 kwietnia 1860 roku, ze zwykłym przetargiem. Życzący przezierać papiery, téj przedaży dotyczące, mogą je znaleźć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 21 grudnia 1859 roku.

Radźca *Giecołd..*
W ob. Sekretarza *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (466)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

ЗАМЕЧКОВАЯ БѢЛИЛЬНЯ.

Замечковая бѣлильная фабрика симъ почтеннѣйше увѣдомляетъ, что въ г. Гроднѣ и Могилевѣ отмѣнены мѣста пріема холста на оную фабрику, потому впредь приниматся будутъ издѣлія въ г. Гроднѣ у г. надворнаго совѣтника Антона Круповича въ собственномъ домѣ на Городницы—въ г. Могилевѣ губ. у гг. Тг. Вагнеръ и комп. къ которымъ высланы издѣлія съ выдѣлки 1859 г. для отдачи по принадлежности. Прочія мѣста пріема остаются по прежнему т. е. въ г. Вильнѣ въ магазинѣ Войцѣховича или г. Петра Гружевскаго, тоже въ аптекѣ г. Хросцицкаго возлѣ Ратуши; въ г. Минскѣ въ магазинѣ г. Л. Дельпасъ—въ г. Слуцкѣ въ лавкѣ г. С. Пашѣскаго. Цѣны за бѣленіе остаются по прежнему.

При семъ подписавшійся, отъ нѣсколько десять лѣтъ управляющій оною фабрикою, имѣетъ честь почтеннѣйше увѣдомить, что упомянутая фабрика, съ началомъ текущаго года, по переходѣ на его счетъ, увѣряетъ въ самотщательнѣйшей акуратности такъ въ условіяхъ бѣленія какъ и срокѣ отдачи ввѣренныхъ фабрыкѣ издѣлій.

Станиславъ *Выржбицкій*. (22)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

BLECH ZAMECZKOWSKI.

Fabryka blechu Zameczkowskiego ma zaszczyt interesowane osoby zawiadomić, że w m. Grodnie i Mohylewie odmienione zostały składy téj fabryki, następnie więc przyjmować się będą wyroby na pomieniony blech — w Grodnie u W. radzcy dworu AntoniegoKrupowicza, w domu własnym na Horodnicy—w Mohylew. nad Dnieprem w handlu pp. Th. Wagner i C., dokąd też wyroby z wybielenia 1859 r. dla wręczenia właścicielom przesłane zostały. Inne składy téj fabryki zostają uprzednie t. j. w m. Wilnie, w handlu Wojciechowicza lub W. Piotra Grużewskiego, także w aptece W. Chróscickiego przy Ratuszu—w Mińsku w handlu p. L. Delpesz—w Słucku w handlu S. Papieskiego. Ceny za bielenie zostają nie zmienione.

Przytém podpisany, od lat kilkunastu urządzający fabrykę blechu; ma zaszczyt łaskawych oddawców płócien zawiadomić, że pomieniona fabryka, z początkiem niniejszego roku przeszedłszy na jego rachunek, zaręcza za najściślejszą akuratność tak w dopełnieniu warunków bielenia, jak, też terminowém wykończéniu powierzonychtéj fabryce wyrobów.

Stanisław *Wierzbicki*. 1. (22)

1. Wszelkich WYROBÓW SLOSARSKICH, a mianowicie: dostarczenia udoskonalonych *zamków* i *okucia* okien w nowych domach; wszelkich *reperacji* machin gospodarskich, jako to: *młócarni, żniwiarki*, i t. p.; oraz *urządzenia dzwonków* w apartamentach i hotelach, za cenę umiarkowaną, — podejmuje się

JÓZEF SLIWIŃSKI
Slosarz.

Ul. *Trocka*, dom hr. Jana Tyszkiewicza, (*narożny*). W dziedzińcu, na dole. (7)

2. Продаются четыре домы съ землею въ Вильнѣ на Поповщизнѣ подъ N. 647, принадлежавшіе прежде Курчину; о цѣнѣ можно узнать въ томъ же домѣ. (19)

2. Sprzedają się cztery domy z gruntami na Popowszczyznie w Wilnie pod N. 647 byłe Kurczyna; o cenie można dowiedzieć się w tymże domie. (19)

2. DO SPRZEDANIA za umiarkowaną cenę: *Futro Niedźwiedzie* pokryte cienkiem, ciemnogranatowém suknem z peleryną. Dowiedzieć się można przy ul. Zamkowéj N. 138, u p. Skibińskiego. (16)

UWIADOMIENIE KSIĘGARSKIE.

W tych dniach opuściły prasę nakładem księgarni pod firmą Rubena Rafałowicza w Wilnie, dwa dzieła pod tytułem:

1) Syrokomla, *Natura wilka wyciąga z lasu*, monodramat, z dodaniem garstki nowych Poezyj; cena rs. 1.

2) Bużeński, *Żywoty Arcybiskupów*, 5 tomów; cena rs. 6.—Szanowni prenumeratorowie, którzy otrzymali piérwsze 3 tomy, zechcą nadesłać pocztą bilet prenumeracyjny ze szczegółowym adresem, według którego księgarnia nieomieszka wysłać tom 4-ty i 5-ty. 2. (13)

2. Трокскаго уѣзда въ главномъ управленіи имѣній его сіятельства графа Осипа Тышкевича, имѣется нѣсколько **фермъ для** отдачи въ содержаніе съ 23 апрѣля 1860 г.; нуждающіеся въ таковыхъ, благоволятъ пожаловать въ помянутое управленіе въ имѣніе Лянтварово. (14)

2. W zarządzie głównym dóbr JW. Hrabi Tyszkiewicza, w powiecie Trockim, jest do wydzierżawienia od 23 kwietnia 1860 roku kilka folwarków, potrzebujący takowych, raczą się zgłosić do majętności Lantwarowa. (14)

ГЛАВНОЕ ОБЩЕСТВО РОССІЙСКИХЪ ЖЕЛѢЗНЫХЪ ДОРОГЪ.

20 Января (1 Февраля) 1860 г., въ управленіи общества находящемся въ С.-Петербургѣ на итальянской улицѣ въ домѣ Гамбса, будутъ производиться торги, на поставку баластнаго матерьяла и укладку рельсоваго пути по 3 отдѣленію С.-Петербурго-Варшавской желѣзной дороги (отъ Мергажеръ до гор. Варшавы) на протяженіи 313 верстъ.

Лица желающіе участвовать въ торгахъ, могутъ получать всѣ необходимыя свѣдѣнія и кондиціи, а также и форму объявленія, ежедневно кромѣ воскресныхъ и праздничныхъ дней, отъ 2 до 5 часовъ по полудни:

1) *Въ С. Петербургѣ*, въ главномъ секретаріатѣ общества до 18 (30) января включительно.

2) *Въ Варшавѣ*, въ канцеляріи главнаго инженера г. Гриля до 11 (23) января включительно.

3) *Въ Вильнѣ*, въ канцеляріи главнаго инженера г. Ванъ-Бларенберга до 11 (23) января включительно.

Объявленія желающихъ участвовать на торгахъ должны быть написаны по формѣ установленной управленіемъ общества, находящейся въ упомянутыхъ мѣстахъ.

Каждое объявленіе должно быть сопровождаемо квитанціею о представленіи залога въ 20,000 р. с. въ кассу общества въ С.-Петербургѣ или къ банкирамъ Френкелю въ Варшавѣ или Гейману въ Вильнѣ.

Общество въ отношеніи залоговъ принимаетъ тѣ же правила, какія существуютъ для казенныхъ подрядовъ.

Объявленія къ которымъ не приложена квитанція въ представленіи залога въ одно изъ указанныхъ мѣстъ, считаются недѣйствительными.

Объявленія съ квитанціями должны быть представляемы въ запечатанныхъ конвертахъ съ слѣдующей надписью:

Въ совѣтъ управленія главнаго общества россійскихъ желѣзныхъ дорогъ.
въ С.-Петербургѣ.
Объявленіе г. N къ торгамъ на баластный матеріалъ и укладку рельсовъ въ 3 отдѣленіи отъ Мергажеръ до Варшавы.

Объявленія должны быть поданы въ Вильнѣ и Варшавѣ въ канцеляріи главныхъ инженеровъ до полудня 11 (23) января, въ С. Петербургѣ въ главный секретаріатъ общества до 2 часовъ по полудни 20 января (1 февраля) 1860 года.

Работы будутъ отданы тому изъ торгующихся лицъ, предложенія котораго будутъ наивыгоднѣйшія, и вмѣстъ съ тѣмъ представятъ болѣе обезпеченія въ успѣшномъ и хорошемъ производствѣ работъ.

Рѣшеніе совѣта управленія будетъ объявлено главнымъ директоромъ, лицу за кототымъ утверждены работы, и которое обязано въ теченіи 3-хъ дней представить гербовую бумагу для написанія контракта.

На другой день послѣ торговъ, квитанціи о залогахъ непринятыхъ предложеній, будутъ возвращены по принадлежности въ С.-Петербургѣ изъ главнаго секретаріата общества, или отправлены къ г. Грилю въ Варшаву и г. Ванъ-Бларенбергу въ Вильно, если залоги были внесены въ этихъ городахъ.

Съ разрѣшенія совѣта управленія
главный секретарь *Егоровъ*.

Печ. позв. Вильно 24 Декабря 1859 г. Цензоръ А. *Мухинъ*. (467)

GŁÓWNE TOWARZYSTWO ROSSYJSKICH DRÓG ŻELAZNYCH.

Podaje się do wiadomości, iż dnia 20 stycznia (1 lutego) 1860 r., w radzie administracyjnéj towarzystwa, przy ulicy Italiańskiéj w domu Gambsa, odbywać się będzie licytacya na roboty, wykonać się mające na linii z St. Petersburga do Warszawy, między wsią Mergażery a Warszawą na przestrzeni 313 wiorst, a mianowicie na nawiezienie ballastu i ułożenie relsów.

Przedsiębiercy życzący mieć udział w licytacyi, będą mogli powziąć bliższą wiadomość, tak co do wzorów samejże deklaracyi, jako też co do cen ustanowionych kosztorysów i warunków obowiązujących, codzień oprocz dni niedzielnych i świątecznych, od godz. 2-éj do 5-éj po południu:

1) *W St. Petersburgu*, w głównym sekretaryacie towarzystwa do 18 (30) stycznia włącznie.

2) *W Warszawie*, w biórze głównego inżeniera p. Grilla do 11 (23) stycznia włącznie.

3) *W Wilnie*, w biórze głównego inżyniera p. van-Blarenbergha do 11 (23) stycznia włącznie.

Deklaracye współubiegających się, powinne być napisane stosownie do wzorów zatwierdzonych przez radę administracyjną i złożone w wyżéj pomienionych miejscach.

Do każdéj deklaracyi ma być dołączone świadectwo o złożonéj kaucyi w ilości 20,000 r. sr., bądź w kassie towarzystwa w St. Petersburgu, bądź u p. Frenkela bankiera w Warszawie, bądź u p. Hejmana bankiera w Wilnie.

Wszelka deklaracya do któréj nie będzie dołączone świadectwo o złożeniu kaucyi odpowiednéj, będzie odrzuconą.

Główne towarzystwo rossyjskich dróg żelaznych, przyjmować będzie wszelkie kaucye, jakie są dozwolone przez rząd przy targach na roboty skarbowe.

Deklaracye i świadectwa tyczące się kaucyi, powinne być przedstawione w kopertach zapieczętowanych z następnym nadpisem:

Do rady administracyjnéj głównego towarzystwa rossyjskich dróg żelaznych.
W St. Petersburgu.
Deklaracya p. N. do licytacyi na nawiezienie balastu i położenie relsów w 3-m oddziale ad Mergażer do Warszawy.

Deklaracye mają być złożone w Wilnie i Warszawie w biórach głównych inżynierów przed 11 (23) stycznia 1860 r. przed południem, w St. Petersburgu zaś w głównym sekretaryacie towarzystwa do 20 stycznia (1 lutego) przed 2-ą po południu.

Roboty przysądzone będą temu ze współubiegających się, który poda najkorzystniejsze warunki i przedstawi największą pewność co do dobrego wykonania robót.

Osoba któréj roboty przysądzone zostaną, zawiadomioną będzie przez głównego dyrektora o decyzyi zapadłéj w radzie administracyjnéj i obowiązaną będzie w przeciągu trzech dni po otrzymaniu tego zawiadomienia złożyć w głównym sekretaryacie towarzystwa papier stęplowy potrzebny do zawarcia kontraktu.

Nazajutrz po odbytéj licytacyi, świadectwa o złożeniu kaucyi dołączone do deklaracyi nie przyjętych, będą zwrócone osobom interessowanym w głównym sekretaryacie towarzystwa, jeśli takowe były złożone w St. Petersburgu, lub odesłane do p. Grilla w Warszawie i p. van-Blarenbergha, w Wilnie, dla oddania tym którzy je złożyli w tych dwóch miastach.

Z upoważnienia rady administracyjnéj
główny sekretarz *Jegorow*.
3. (467)

3. На Антоколѣ, вблизи Сапѣжинскаго сада, отдаются въ наемъ въ домѣ г. Скварковскаго подъ N. 1412 двѣ комнаты съ улицы, и одна со двора съ перегородкою, англійскою кухнею, погребомъ, конюшнею и сараемъ. О цѣнѣ можно узнать у владѣльца дома. (6)

3. Na Antokolu w pobliżu ogrodu po-Sapieżyńskiego jest do wynajęcia mieszkanie w domu JP. Skwarkowskiego, pod N. 1412 od ulicy dwa pokoje, a w dziedzińcu jeden pokój z przepierzeniem i z kuchnią angielską, sklepem, stajnią i wozownią; o cenie można dowiedzieć się u właściciela tego domu. (6)

2. Въ главномъ управленіи имѣніями графа Осипа Тышкевича въ Лянтваровѣ, 11 января 1860 г. будутъ производиться торги, а 14 тогоже мѣсяца переторжка на одногодичное арендное содержаніе корчемъ, по тракту отъ Вильна въ Троки, возлѣ двухъ линій желѣзной дороги Варшавской и Ковенской названные: Мурована-Вака, Уланка, Петуховъ, Рубѣжа, Видловка и Доброволя при Бутриманскомъ трактѣ; также на семъ аукціонѣ будутъ отдаваться въ аренду пустоши, мельница въ Опацишкахъ, удой коровъ Лянтваровскій и Карацишскій, да Мендзыржецкихъ казенныхъ фермъ. Желающіе участвовать въ означенныхъ торгахъ, благоволятъ явиться въ означенные дни съ благонадежными залогами въ имѣніе Лянтварово. (15)

2. W zarządzie głównym dóbr JW. Józefa Hr. Tyszkiewicza w Lantwarowie, dnia 11 stycznia 1860 r. odbędzie się licytacja, a 14 tegoż miesiąca przetarg, na jednoroczną arendowną dzierżawę karczem przy trakcie od Wilna do Trok, obok dwóch linij kolei żelaznéj Warszawskiéj i Kowieńskiéj rozpołożonych, pod nazwą: Murowana-Waka, Ułanka, Pietuchów, Rubieża, Widłówka, i Dobrowola przy trakcie Butrymańskim, niemniéj też będą się oddawać na tejże licytacyi w arendę pustosze, młyn w Opaciszkach, pakt z krów, jeziora Lantwarowskie, Karaciszkie, i należące do skarbowych ferm Międzyrzecza. Życzący wziąć który z pomienionych artykułów, raczą przybydź na oznaczone dnie z odpowiednemi ewikcjami do Lantwarowa. (15)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Сегодня, т. е. января 12 дня, въ 6 часовъ вечера, имѣетъ быть мѣсячное собраніе Императорскаго Виленскаго медицинскаго общества.

ТЕАТРАЛЬНЫЯ ПРЕДСТАВЛЕНІЯ.

Во вторникъ, 12 января: 1) Комедія въ 1-мъ дѣйствіи, на польскомъ языкѣ, пер. съ французскаго, Гг. Мишеля и Лябита: *Вспыльчивый;* 2) Магическое представленіе г. Эпштейна.—Въ среду 13-го января, магическое представленіе Эпштейна, въ 3 отдѣлахъ.—Въ четвергъ, 14 января, бенефисъ д-цы Пацевичъ: 1) Габріелла, или адъютанты князя Вандомъ, комедія въ 2-хъ дѣйствіяхъ гг. Ажелотъ и Павла Дюпоръ; 2) Учитель и Мельничиха, комедія въ 1-мъ дѣйствіи, на русскомъ языкѣ; 3) Въ заключеніе театръ (divertissement) въ 1 дѣйствіи.

ПРІѢХАВШІЕ ВЪ ВИЛЬНО.

Съ 7-го по 11-го января:

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Трок. уѣзда: пом. *Русецкій*.—Изъ Игумен. уѣзда: пом. *Янушкьвичъ*.— Вилкомирскаго: пом. *Есьманъ*.—Поневѣж.: пом. *Сопоцько*.— Лидскаго: пом. *Табеньскій*.—Ошмян.: пом. *Карчевскій*. тит. сов. *Гомолицкій*. отст. кап. *Ботвинко*.—Изъ Мин. губ.: гр. Конст. *Тышкевичъ*. Купецъ *Шабранскій*.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКІЙ.

Изъ Поневѣжа: б. пред. двор. *Быстрамъ*.—Изъ С. Петербурга: гр. *Струтынскій*.—Изъ Минска: лѣкарь *Александровичъ*.—Изъ Новоалександровска: б. глав. докт. *Станевичъ*.—Изъ Новогрудка: пом. *Протасевичъ*.

—

Изъ Вилен. губ.: гр. *Храповицкій*. Предсѣдат. вилен. граждан. палаты Иванъ *Чеховичъ*. пом.: Степанъ *Буткевичъ*. Каз. *Домейко*. Вилейскій окруж. началь. *Квинта*. пом. Викен. *Микульскій*. Подпол. *Аесановичъ*. пом. Устинъ *Гребницкій*.—Изъ Минск. губ.: тит. сов. *Хржановскій*.—Изъ Калуж. губер.: штабсъ кап. *Толстой*.—Изъ Ков. губ.: пом. *Туръ*.

ВЫѢХАЛИ ИЗЪ ВИЛЬНА.

Съ 7 по 11 января.

Военный губернаторъ г. Ковно и Ковенскій гражд. губер. генералъ-маіоръ *Хоминскій*.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Пом.: *Харманскій. Радванскій. Малецкій. Швейковскій*. гр. *Солтанъ. Русецкій*. чинов. при желѣз. дорогѣ *Эрдбергъ*.

—

Въ Вилен. губ.: пом. *Нарвойшъ*. тит. сов. *Богушевскій*. гр. *Чапскій*.—Въ Грод. губ.: генералъ-лейтен. *Пущинъ*.—Въ С. Петербургъ: пом. Иванъ *Сидоровичъ*.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Dzisiaj, to jest 12 stycznia, o godz. 6-éj w wieczór, odbędzie się zwyczajne miesięczne posiedzenie Wileńskiego Cesarskiego Towarzystwa Lekarskiego.

TEATR:

We Wtorek, 12 stycznia: 1) Komedja w 1-m akcie w języku polskim z francuzkiego, pp. Marco Michel i Lubiche: Raptus. 2) Magiczne przedstawienie Epsztejna.—We środę, 13 stycznia, magiczne przedstawienie Epsztejna w 3-ch oddziałach.—We czwartek, 14 stycznia, benefis panny Pacewicz: 1) Gabriella czyli adjutanci księcia Vendome, komedja we 2-ch aktach pp. Ancelot i Pawła Duport. 2) Nauczyciel i młynarka, komedja w 1-m akcie w języku rossyjskim. 3) Na zakończenie Nowy Teatr (*divertissement*) w 1-m akcie.

PRZYJECHALI DO WILNA.

od 7-go do 11-go stycznia.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z pow. Trock.: *Rusiecki* ob.—Z pow. Ihumeńsk.: *Januszkiewicz* ob.—Z pow. Wiłkom.: *Jeśman* ob. Z pow. Poniewież.: *Sopoćko* ob.—Z pow. Lidzkiego: *Fabieński* ob.—Z pow. Oszmiańsk.: *Karczewski* ob. *Homolicki* rad. hon. *Botwinko* odst. kap.—Z Mińsk. gub.: hrabia Konst. *Tyszkiewicz*. kupiec *Szabrański*.

HOTEL POZNAŃSKI.

Z Poniewieża: b. marsz. pow. *Bystram*.—Z Petersburga: hr. *Strutyński*.—Z Mińska: doktor *Aleksandrowicz*.—Z Nowoaleksandrowska: b. główny doktor *Staniewicz*.—Z Nowogródka: ob. *Protasewicz*.

—

Z gub. Wileń.: hr. *Chrapowicki*. Prezyd. Wileńizby cywil. Jan *Czechowicz*. ob.: *Butkiewicz* Stefan. *Domejko* Kazimierz. *Kwinta* naczel. okr. Wilejsk. *Mikulski* Wincenty ob. *Assanowicz* Aleksan. podp. *Hrebnicki* Justyn ob.—Z Mińsk.: *Chrzanowski* rad. hon.—Z gub. Kałuż.: *Tołstoj* sztab-kap.—Z Kowień. gub.: *Tur* ob.

WYJECHALI Z WILNA.

od 7 do 11 stycznia.

Wojenny gubernator m. Kowno i kowieński cywilny gubernator jenerał-major *Chomiński*.

HOTEL NISZKOWSKI.

Ob.: *Charmański. Radwański. Małecki. Szwejkowski*. hr. *Sołtan. Rusiecki. Erdberg* urzęd. kol. żelaz.

—

Do gub. Wileń.: *Narwojsz* Otton ob. *Bohuszewski* rad. hon. hr. *Czapski*.—Do gub. grodzień.: jenerał-lejt. *Puszczyn*.—Do Petersburga: *Sidorowicz* Jan ob.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ.

POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILEŃSKIÉM.

Мѣсяцъ и число. Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ. Barmometr podług podziału Ang.		Термометръ Реомюра. Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра Kierunek i siła wiatru.	Состояніе неба. Stan nieba.
9 Января 6 ч. ут.	29	8,8	— 7°,0	тихо.	Ясно.
9 Stycz. 6 g. z r.				spok.	Jasno.
2 ч. п. п.	29	8,6	4,6	СЗ. слаб.	„ „
2 g. p. p.				SZ. słaby.	
10 ч. веч.	29	7,9	5,4	В. слаб.	снѣгъ.
10 g. wie.				W. słaby.	śnieg.
10Января 6 ч. ут.	29	6,4	5°,0	ЮВ. умѣр.	пасм.
10Stycz. 6 g. z r.				PW. umiar.	pochmur.
2 ч. по п.	29	4,7	4,6	В. слаб.	снѣгъ
2 po poł.				W. słaby.	śnieg
10 ч. веч.	29	3,2	5,0	В. умѣр.	снѣгъ
10 g. wiec.				W. umiar.	śnieg

ЦѢНЫ: въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY: w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 7 до 11 января. Ржи (привезено 540 четверть).—Żyta, (przywieziono 27 beczek) по 4 р. г. 25 к.
od 7 do 11 stycznia Пшеницы (прив. 130 чет).—Pszenicy (przyw. 65 becz.) . . по 9 — 50 —
Ячменя (прив. 155 чет).—Jęczmienia (przyw. 77 ½ becz.) . . 4 — — —
Гречихи (прив. 145 четв).—Gryki (przyw. 72 ½ becz.) . . 4 — — —
Овса (прив. 380 четв).—Owsa (przyw. 190 becz.) . . . . 2 — — —
Сѣна пудъ (500).—Siana (pud 500) . . . . . „ — 27 —
Гороху (прив. 66 чет.)—(Grochu przyw. 33 becz.) . . . . 4 — — —
Соломы (прив. 100 пудъ).—Słomy (przyw. 100 pudów) . . „ — 14 —
Льна пудъ.—Lna pud . . . . . 3 — 50 —
Картофеля.—Kartofli . . . . . 2 — 50 —
Масла пудъ.—Masła pud . . . . . 8 — 50 —

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—12 января 1860 г. Цензоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ.

W Drukarni A. H. KIRKORA i sp.